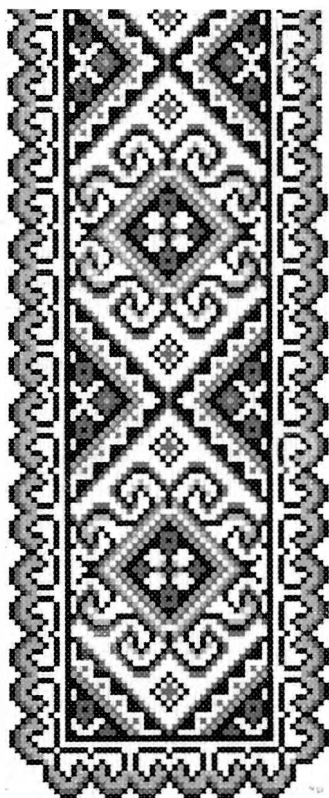

821.161.2

Ф33

Д. Т. ФЕДОРЕНКО

**ВИХОВНІ
ПРИТЧІ
ДІДА ДМИТРА**

*Дослухайтесь до цих слів, юні,
задумайтесь...*

*Не треба робити злочинів
проти людської пам'яті.
Цього вимагає історія,
і про це благаю вас я...*

*Люди добрі,
не проходьте повз голодну дитину,
поділіться з нею звичайним
окрайцем хліба,
який, напевно, врятує їй життя.*

*Дитина — це щастя від Бога.
Зроби її щасливою — колись і вона
твою старість ощасливить.
Спробуймо!*

Дмитро Федоренко

Завжди, в усі епохи, батько був зразком,
тому сини любили і шанували свого родителя.

821.161.2
Ф33

Д. Т. ФЕДОРЕНКО

ВИХОВНІ ПРИТЧІ ДІДА ДМИТРА

УПОРЯДКОВАНІ ОЛЬГОЮ ФЕДОРЕНКО

+ об

КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІБЛІОТЕКА

663544

УДК 821.161.2-3
ББК 84-4(Укр)
Ф33

Рецензенти:

Лисечко Валерій Петрович, кандидат філософських наук, доцент;
Гончаренко Олена Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент;
Шульц Валентина Леонідівна, директор КНВК «Загальноосвітня
вальдорфська школа I–III ступеня – дитячий садок»

Федоренко Д. Т.

Ф 33 Виховні притчі діда Дмитра / Дмитро Тимофійович Федоренко ;
упоряд. О. Федоренко. – Кривий Ріг : Видавець Роман Козлов, 2014. –
76 с.

ISBN 978-617-7104-32-1

Дмитро Тимофійович Федоренко писав, що задумав створити притчі про те, чого не повинно бути в сучасному житті і що не можна брати з собою у майбуття, адже саме сьогодні слід забити на сполох, позбутися тих соціально-виховних і сімейних прикрощів, застерегти людей, щоб понесли з собою лише добро, людяність та щиросердність новому люду, якості, які замішані на вимогливості, працелюбності та чистоті людських взаємин. Для старшокласників, студентів, молодят, батьків, учителів і вихователів.

УДК 821.161.2-3
ББК 84-4(Укр)

ISBN 978-617-7104-32-1

© Дмитро Федоренко, 2014.
© Ольга Федоренко, 2014.

ВЧИТЕЛЬ ЛЮДЯНОСТІ

Він народивсь в голодомору рік,
І зірка щастя ще для нього не вставала.
Казала мати: «В нього був слабенький крик,
Бо я й сама тоді від голоду вмирала»

Дмитро Тимофійович Федоренко народився 5 вересня 1933 року в м. Марганці (що на Дніпропетровщині) в багатодітній родині. Це про нього потім казатимуть: «Дев'ятнадцятий в сім'ї і дуже талановитий».

Усе своє життя ця людина вклонялася добру, мала його за кредо, і сама чинила по-доброму, по-людському.

У 1954–1977 роках жив у Павлограді, де працював вихователем дитячого будинку № 1, учителем, а згодом — директором СШ № 3.

Понад 50 років віддав служінню Богині людських душ — Педагогіці. Він був усім за доброго батька. Майже 25 років прожив у Павлограді та понад 30 — у Кривому Розі. І скрізь залишив такі сліди, ніби працював не один чоловік, а добрячий взвод несамовитих, зятятих, самовідданих.

За час роботи в Павлограді:

- Підготував і прочитав тисячу дев'ятсот сорок лекцій, доповідей, лекторіїв (ніби нічого іншого людина й не робила).

- Створив перший у Радянському Союзі музей комсомольської слави.

- Створив Літературний музей ріднокраю при СШ РМ № 3, у якому були розділи про С. М. Сергеева-Ценського, І. П. Кириленка, Джека Алтаузена, народну оповідачку Ганну Пилипівну Перев'язку, тоді було зібрано понад тисячу книг-реліквій.

- Брав активну участь у створенні зали Великої Вітчизняної війни в міському музеї.

- Обнародував чотири книги з українського фольклору Павлограда і Придніпров'я.

○ Опублікував «Нескорений Павлоград» (Москва, 1965, рос. мовою) та ще п'ять книг про Павлоград і його героїв.

○ Досяг, щоб школа, директором якої він був (СШ РМ № 3), була представлена на ВДНГ України в Києві.

○ Створив і дев'ять років керував літературною студією ім. Миколи Шутя (при Павлоградському МК ЛКСМУ), де випускали «Літературну сторінку», проводили «Дні поезії».

○ Дав путівку в життя поетесі Ганні Світличній.

○ Відвідав близько десятка дружніх країн і в кожній виступав з лекціями про українську державу та її народ, про подвиги в роки Великої Вітчизняної війни, про давні племена, які колись населяли теперішню Україну (ще до об'єднання їх у ранньосередньовічну державу Київську Україну-Русь) тощо.

У місті юності Павлограді наш Добросій зустрів кохання, тут народилося двійко його рідних синів і зросло п'ятеро вихованців, про яких всесоюзна газета «Правда» напише велику статтю «Чужих дітей не буває». А тих, що росли по тижню-два, що їх обмивали, відгодовували, лікували, переодягали з дрантя й допомагали влаштуватися в житті, ніхто й ліку не має.

Отака людина в 1977 році — після захисту кандидатської дисертації (знайшов час!) на тему виховання в братній країні Болгарії — переїхала до Кривого Рогу. Працюючи в Криворізькому державному педагогічному університеті, Дмитро Федоренко

○ У навчальній 321 аудиторії головного корпусу університету обладнав аудиторію імені Василя Сухомлинського.

○ Налагодив роботу педагогічного клубу (раз на місяць проводилися зустрічі студентів з учителями — Героями Соціалістичної Праці, Заслуженими учителями України, просто неординарними педагогами Дніпропетровщини).

○ Проводив «Тематичний лекторій» одного лектора, де читав низку циклів лекцій для бажаючих, наприклад «Натхненні Великим Жовтнем», «Пам'ятники учителям», «Учителька Кристана та її болгарські колеги», «Як виховували молодь 5 тисяч років тому» та ін.

○ На громадських засадах завідував науково-дослідною лабораторією з проблем педагогіки національної школи, а на місцевому радіо «Рудана» провів 250 авторських передач «І розкажи сину своєму», викликаючи подив земляків у такій наполегливості та безкорисливості.

○ Очолив рух викладачів кафедри «Кожна лекція — відкриття!», тобто краща.

○ Брав активну участь у лекторіях, семінарах, факультативах для вчителів про новинки педагогічних ідей.

○ Підготував кілька сотень студентів до захисту дипломних робіт. А скільки студентських робіт за його керівництвом посідали перші місця на різних конкурсах у Києві, Дніпропетровську, Запоріжжі, на міжнародних конкурсах!

○ На його лекціях студенти інших потоків і навіть факультетів, під різними приводами уникаючи своїх занять, буквально атакували приміщення, щоб послухати зв'язки сучасної педагогіки із променистим осяванням педагогіки античної України.

○ А скільком молодим ученим допоміг із дисертаціями! Того забезпечив двома лантухами літератури, тому допоміг змінити структуру наукової роботи, а цьому з 500 сторінок добросовісно вибрав лише 150 корисних, які «б'ють у ціль». Тож не випадково, що всі, благословенні безкорисною допомогою Добросія, захистили свої дисертації на відмінно. Потім вони били себе в груди, які ж вони геніальні, а він стояв осторонь і доброзичливо посміхався...

Усе, що робив і звершував — і в Павлограді, і в Кривому Розі, він здійснював без будь-якої додаткової оплати, бо так розумів обов'язок громадянина, доброту українця.

Дмитро Тимофійович Федоренко — автор понад 400 наукових праць (книг і журнальних публікацій), близько тисячі фундаментальних газетних статей. Особливої популярності набули фольклорно-етнологічні й етно-педагогічні дослідження «Ой у дяка суета», «Щедрий вечір» (Дніпропетровськ, 1961, 1968), «Жили собі запорожці та й на Запорожжі» (Київ, 1994), «Спочатку був Дажбог» (Кривий Ріг, 1995), «Листи з античної України», «Від серця до серця», (Київ, 1997), «Первоцвіт дивослова. Малі розповідні жанри дитячого фольклору в етнопедагогіці України» (1997), «Таємниці ненароджених геніїв. Народно-педагогічні уявлення про спадковість і виховання» (1997), «Блудні батьки — блудні діти», «Дитинство античної України» (Київ, 1998), «“Велесова книга” — найдавніший літопис України» (1999), «Мудрість козацької доби» (1999), «Кошовий лицарів чубатих» (2000) і ряд інших.

Д. Федоренко вперше переклав сучасною українською літературною мовою Остромирову Євангелію (1056–1057 рр.). Над перекладом, який Д. Федоренко вважав вершиною своєї дослідницької діяльності, автор працював, не шкодуючи ні сил, ні часу, ні знань. Робив це безкоштовно, розуміючи, що повертає рідному народові його святиню. Нарешті 1997 року був завершений і відправлений у видавництво рукопис обсягом 252 сторінки «Остромирове Євангеліє-апракос, 1056–1057 рр. Переклад, науковий коментар, післямова Д. Т. Федоренка».

Доцент, кандидат педагогічних наук Д. Т. Федоренко є співавтором фундаментальних праць «Історія педагогічної думки і освіти України» (ч. 1 «Дохристиянський період», ч. 2 «Княжа доба», ч. 3 «У неволі», ч. 4 «Козацька доба», ч. 5 «В борні») разом із професором О. О. Любаром, «Історія української школи і педагогіки» (у співавторстві з академіком АПН НАН М. Г. Стельмаховичем і професором О. О. Любаром).

Дмитро Федоренко був людиною енциклопедичних знань. Він вільно володів багатьма мовами: українською, російською, білоруською, болгарською, сербохорватською, македонською, старослов'янською, німецькою, івритом.

Понад чверть століття (1977–2004 рр.) в Криворізькому педагогічному університеті плідно працював звитяжець, невтомний збирач і дослідник козацької старовини, козацької педагогіки, народних традицій та обрядів, етнопедагогік населення національних меншин України (болгар, греків, сербів, поляків, словаків, чехів, словенів, білорусів, хорватів). Та особливою увагою читачів — учителів і науковців — користуються численні статті й книги з етнопедагогіки євреїв Придніпров'я «Мудрий Гершелє серед друзів. Народно-філософські, етнопедагогічні, фольклорні та побутові погляди євреїв Придніпров'я. Нетрадиційний посібник для єврейських навчальних закладів і домашнього читання», друга книга «Абрам Рабинович серед друзів» (Запоріжжя, 1999, 2000), які здобули добрі рецензії-відгуки в обласній та українській періодичній пресі євреїв України. А тижневий бюлетень «Ткума» в номері 1 за 2000 рік називає «засновником теорії єврейської етнопедагогіки колоритного Д. Т. Федоренка з Кривого Рогу». Його статті «Вечірні казки бабусі Дебори», «Молодим батькам про таїни сімейного виховання»,

«Молодим батькам про виховні можливості єврейської народної казки» й низка інших тепло зустрінуті єврейськими читачами України і навіть Ізраїлю, а деякі твори про єврейську етнопедагогіку прийняті до друку в ізраїльській енциклопедії.

Після перенесеної тяжкої, практично невиліковної хвороби Дмитро Федоренко 2001 року виявився прикутим до ліжка. І в такому стані мужній учений продовжував створювати рукописи нових етнопедагогічних і фольклорних, а також суто педагогічних праць про найсвятіші сторони менталітету України, допоки 16 листопада 2009 року серце Вчителя зупинило свій земний біг.

Дмитра Тимофійовича Федоренка вшановано словами: «У нашій пам'яті на небі і землі ти завжди Добросій і сім'янин», а похований поруч його вірній дружині, соратниці та помічниці Антоніні Василівні Федоренко, з якою вони разом прожили 55 щасливих років, присвячено: «З тобою ми завжди були щасливі. Наш рід живе не марно на землі».

Рідні сини Дмитра Тимофійовича зросли гідними свого батька. Так, Віктор Дмитрович з відзнакою закінчив медичний інститут, зараз він лікар-кардіолог, головний лікар однієї з лікарень Дніпропетровська, має доньку, онука; Борис Дмитрович закінчив гірничорудний інститут, за фахом електрик, у нього двоє дітей.

Вихованці Дмитра Тимофійовича, які мужніли разом з рідними синами, вирости справжніми людьми. Так, Петро Васильович закінчив гірничий інститут, аспірантуру, став кандидатом технічних наук, мешкає в Дніпропетровську, має трьох дітей; Володимир Петрович — учитель у Росії; Євген Костянтинівич — художник, краєзнавець, поет, мешкає в Павлограді, у нього двоє дітей.

Невтомна наукова і педагогічна діяльність Дмитра Федоренка отримала міжнародне визнання. Так, у 1984 р. уряд Народної Республіки Болгарія нагородив його ювілейною медаллю «100 років з дня народження Георгія Димитрова».

Відмінник народної освіти України, Д. Федоренко був визнаний кращим освітянином 1999 р. і лауреатом премії «Малиновий дзвін душі» за книгу «Мудрість козацької доби» та ряд підручників з української педагогіки. Д. Федоренка також

визнано кращим освітянином 2000-го року і лауреатом премії «Залиш мені в спадщину думку найвищу».

Патріарх Київський і всієї України-Руси Філарет нагородив Д. Т. Федоренка своєю Благовісною грамотою.

1999 року Д. Федоренку присвоєне звання «Почесний громадянин м. Павлограда». А у 2003 р. його нагороджено медаллю «Захиснику вітчизни» за книгу «Нескорені павлоградці».

2011 року Дмитра Федоренка посмертно нагороджено медаллю «За заслуги і досягнення у сфері єврейського відродження».

До речі, праці Дмитра Тимофійовича зберігаються в бібліотеці Конгресу США, а серед його нагород — іменна медаль Кембриджа.

Дмитра Федоренка називали «Людина-легенда», а його ім'я занесене до списку 100 найвидатніших людей століття.

Понад 20 написаних, готових до друку книжок Д. Т. Федоренка ще чекають свого оприлюднення, видання і наукового відкриття...

Над притчами про виховання Дмитро Федоренко працював в останні роки свого життя. Упродовж трьох років (2004–2007) його твори «Притча про нььку і в старості ріднььку», «Притча про синівські жнива батьківського виховання», «Притча про красу вірності», «Притча про педагогіку радості», «Притча про рятівний окраєць хліба» й інші оприлюднювалися в обласній дніпропетровській газеті «Зоря», і автор одержував вдячні листи-відгуки багатьох людей. Лише зараз, до п'ятих роковин пам'яті Д. Т. Федоренка, удалося здійснити його задум — видати «Виховні притчі діда Дмитра» окремою книгою.

*Ольга Борисівна Федоренко,
старший викладач
Національного транспортного університету,
онука вченого*

ПРИТЧА ПРО ВІРУ В ДИТИНУ

Біда велика наступить, коли батьки чи вчителі не вірять дитині. І навпаки, з дитиною буде все гаразд — і зросте, і вивчиться, стане хорошою людиною, — якщо їй вірять з раннього віку.

Ось який випадок колись, ще в 1947 році, стався в Марганці, в СШ № 2.

У сьомому класі йшов урок ботаніки. Раптом відчинилися двері і секретарка покликала Вадима Криленка до директора. Микола Омелянович Гора, тільки-но хлопчина переступив поріг кабінету, наклав його мокрим рядном:

— Куди ти сховав червону скатертину?

— Яку скатертину? — здивувався учень.

— Яку? Ту, що поцупив із спортзалу...

Хлопець опустил голову, змовк, і ніхто не знав, які думки обсіли його. Образа? Він прошепотів:

— Я не брав.

Учень не помітив, як відчинилися двері кабінету, але опущені очі впіймали черевики класної керівниці Катерини Петрівни Ковальнової, вчительки української мови та літератури.

— А Вадимчик чому тут? — спитала вона.

— Він украв червону скатертину і не хоче зізнаватися, де сховав, — відповів директор.

Катерина Петрівна підійшла до хлопчини, поклала руку йому на плече, притисла до себе:

— Ні, він не міг цього зробити, — сказала впевнено. — Вам хтось не так доповів. Дозвольте, ми підемо звідси. Досить з хлопця того горя, що в минулому році в нього померла мама...

Учителька повела Вадима за собою, а він думав: «Отак треба вірити в учня! Я, коли виросту, стану вчителем і теж, як Катерина Петрівна, віритиму дітям, бо віра — то життя, а не віра — смерть...»

От і вся притча. Вадим Криленко скінчив Харківський університет, став учителем української мови та літератури. Весь час вірить дітям, сіє знання і плекає добро. До нього в СШ № 17 привозили своїх дітей з Донецька, Луганська, Новомосковська, інших міст, куди долітала слава про нього. Він ще написав дисертацію про добро і віру в дітей, виховав своїх двох синів і п'ятеро нерідних. Має 400 наукових праць з педагогіки, серед яких понад 150 книг про виховання доброти, про вчителів, які вірять учням, і про тих дітей, хто виріс у променях віри і добра, хоча сам понад 50 років боровся з учителями типу «Я сказала...»

Таку притчу слід було б прочитати в кожному колективі, де є вихователі і де живуть діти.

ПРИТЧА ПРО НЕНЬКУ І В СТАРОСТІ РІДНЕНЬКУ

Цього разу, коли вийшов з під'їзду і сів під своїм деревом дідусь Петрусь, ніхто не звернув уваги, а от коли його плечі затрусились від плачу, всі це помітили.

— Дідусю Петрусю, що трапилось, чого ви плачете? — спитала сусідка з першого поверху, Микитівна.

— Як тобі, доню, сказати? Мені 73 роки, та коли згадаю свою неньку рідненьку, не можу стримати ридання. Раніше я думав, що вона якась особлива, а тепер переконаний: в мене була справжня, правильна, свята матуся, яких у житті море. Вони, правда, і не відають, що святі й неповторні, чарівні й найкращі, думають, що просто такими і треба бути, звичайними. Померла матуся, коли мені було дванадцять років, а й зараз, як згадаю, серце кров'ю обливається, бо ні разу не вдарила, не закричала, хоча ріс не зовсім слухняним сином. Така була добра людина.

Подивіться, ота мати, що безпричинно кричить на своїх діточок, штовхає, лупцює за найменшу провину, ніколи не пошле в життя дітей вихованими, щасливими. Я вже не кажу про тих, хто кидає свою кровинку напризволяще. Бо їй, бач, хочеться пожити безтурботно, любитися з чоловіком чи коханцем, а не з пелюшками поратися, мати відповідальність і бути постійно зайнятою.

Думаю, даремно в наших школах не вивчають батьківської педагогіки. Адже в нас є справжні шедеври сімейного виховання, приміром, у Сухомлинського.

У п'ятдесяті роки я працював у дитячому будинку. У групах було по 25–30 чоловік і лише п'ятеро-шестеро з дітей мали батьків, які загинули на фронті, решта — покинуті, хай через різні життєві обставини, але ж покинуті. Коли чергував ночами, прислухався до їхніх розмов:

— Пам'ятаю, як мене за руку по зеленому-зеленому полю вела жінка, мабуть, мати, теж у зеленій сукні. Прийшли на вокзал, вона мене посадила на зелену-зелену лавочку і пішла за цукерками, так сказала. Більше її я не бачив. Міліціонер підібрав мене і привів сюди...

— А в моєї матусі були зелені-зелені очі, я це добре пам'ятаю, хоча вона покинула мене, малого, на базарі...

— А я нічого не пам'ятаю, лише велику сковорідку смаженої на салі картоплі і бабусю з вузлуватими руками...

Коли минули роки і хлоп'ята підрости, я почув між ними ще одну розмову:

— Коли я стану дорослим, хочу знайти свою матір і подивитися їй у вічі: як же вона могла мене кинути, я ж її так люблю...

— А я не шукатиму. А раптом вона сама мене знайде, то я від неї відвернусь, як вона колись від свого дитяти. І допоміхай не жде від мене...

— І я так само, бо мати, яка кидає власну дитину без материнського тепла й опіки, це нелюд...

Дідусь Петрусь важко зітхнув:

— Воно так і є: або ти матуся, яку люблять усе життя, або ні, бо навчити стати справжньою ненею можна лише ту, яка народжена в чистоті, без ніякої скверни навіть подумки. Народжена в любові батьків, найщиріших помислах.

Оце і вся притча про неньку, яка і в глибокій старості рідненька.

ПРИТЧА ПРО СИНІВСЬКУ ЛЮБОВ ДО БАТЬКА

Сучасні передачі, зокрема «Ключовий момент», у кожному випуску розповідають землякам про загублених синів чи батьків, про їхні страждання. Іноді причини дуже поважні, найчастіше навіть трагічні, але від того не буває легше ні загубленому синові, ні втраченому батькові. А скільки не потрапляє до «Ключового моменту»?

Ось поважний чоловік у Дніпропетровську на вокзалі раптом помітив юнака, який дуже нагадував самого Олександра Лукича в молодості. «Дивись, зустрівся з юністю», — подумав він і раптом побачив поруч з отим юнаком її, свою подругу далекої юності. Леся була така ж, як і тоді, хіба що трохи постаріла, але краса не зів'яла.

— Лесенько! — гукнув так, як називав її ще в 9 чи 10 класі.

Вона озирнулась, від подиву аж зблідла, а потім поволі рушила назустріч Олександрові Лукичу.

— Це ти? — мовила майже в нестямі. — А он, Сашо, твій син, теж Сашко...

Німа сцена. А ще люди дивуються, як давні римляни вигадали приказку: «Не кидай каменюкою в перехожого, він може виявитися твоїм батьком...»

Хто з нас з дитинства не чув про Івана Сірка, славного сина українського народу, прославленого героя козацьких походів і боїв за волю і незалежність? А чи всі знають, що цей легендарний воїн був батьком синів Петра і Романа і як любив їх? І вони його теж дуже любили і поважали. Старший Петро, який сім років не бачив батька, поїхав його шукати і потрапив до рук бусурманів. Після допитів вороги відрубали синові відважного полководця голову. Про цю трагедію розповідається в давній народній думі «Стара Сірчиха Іваниха».

Звістка про загибель сина долетіла до його батька і неньки. Після цього Іван Сірко став ще більш непримиренним до

ворогів, навіть у полон їх не брав, розправлявся з ними на полі бою, бо відрубати голову безвинному юнакові можуть тільки нелюди, яким не можна на світі жити. Сірчиха після звістки про смерть Петруся злягла і більше не підвелася.

Ще легенда свідчить, що Іван Сірко викликав до себе меншого сина Романа й уже не відпускав від себе. Вони дуже любили один одного, так, що не могли розлучитися.

От вам і притча про синівську любов до батька. Завжди, в усі епохи, батько був зразком, тому сини любили і шанували свого родителя.

ЩОБ НЕ ЗНІМАЛИ ФРОНТОВИКИ МЕДАЛЕЙ, АБО ПРИТЧА ПРО ВЕТЕРАНІВ І ВИХОВАННЯ

66354A

Того, що винесли на своїх плечах ветерани, вдови, діти війни, що пережили — не передати словами, і це заслуговує бодай на людське співчуття. На жаль, сьогодні, особливо від молодих, можна почути інше, колюче: «Не так воювали», «Не слід було сталіністам захищати Сталінград», «Здалися б ворогові і попивали б собі нині спокійненько баварське пиво»... Прикро, боляче на душі ветеранам від таких звинувачень. Ранять вони і без того зранені серця влучно в ціль...

Цьогорічного березня в Києві відбулися збори письменників. Слова попросив поет, ветеран війни Олександр Левада, і прочитав присутнім свій вірш:

Зніміть ордени, ветерани,
Сховайте їх десь крадькома,
Забудьте каліцтва і рани,
Бо кажуть, що все те — дарма...

Господи, невже спалені міста і села, десятки, сотні тисяч закатованих, мільйони загиблих — усе це дарма? А подвиги партизанів, підпільників, дітей-героїв? А мученицька смерть в'язнів Бухенвальда та інших концтаборів?

Як же ми після такого лиха розучилися виховувати не те що патріотів, а бодай тих, хто здатен поважати пам'ять про героїв війни? То тут, то там, сідаючи в автобус чи маршрутку, чуеш ненависне: «Куда прьощ, старйо?»

Боляче, прикро... З сумом і розпачем у серці підводить Олександр Левада останні рядки:

Давайте ж хильнемо з розпуки
Окопних солдатських сто грам.
Онуки, онуки, онуки,
Чи будем хоч снитися вам?!

Дослухайтесь до цих слів, юні, задумайтесь...

ПРИТЧА ПРО ВИРІЗАНИЙ КАБЕЛЬ

Що таке кабель, знає кожен, навіть дитина і стара людина. Без нього немає зв'язку, не працюють ні телефони, ні телевізори, ніщо. Але що до цього різного роду покидькам: п'яничкам, наркоманам, іншим негідникам, які без краплі совісті в серці ріжуть скрізь кабель, аби здати на брухт той злощасний кольоровий метал і заробити дармові гроші.

А мені пригадується інший випадок, який доносить до мене пам'ять із далеких і грізних часів війни. У грудні 42-го в Межирічах Павлоградського району фашисти повісили двох 13-річних піонерів, вихованців шкільного патронату «Україна» Гришу Бровченка й Опанаса Черевика, які п'ять разів пошкоджували, різали кабель стратегічного зв'язку ворога. Юні герої, сироти, в яких батьки померли від голоду, боролися з ненависними фашистами, як могли. Вони віддали своє життя, аби діти могли жити в мирі і радіти ясному сонечку...

А що ж роблять вони, нинішні діти?.. В одному з будинків по вулиці Співдружності захворіла бабуся, її поклали до лікарні. Увечері її старенький чоловік, інвалід першої групи, прикутий до ліжка, спробував, було, зателефонувати дружині. Де там! П'яниці вирізали кабель...

Крадуть кабель, де тільки його можна поцупити. Що їм до того, що комусь треба терміново викликати «швидку», бо помирає людина, а телефон не працює через порізаний кабель? Що не працює ліфт, і старенькій людині треба підніматися сходами?..

Зупинись, подумай, перш ніж твоя рука підніметься різати кабель: а раптом саме твоїм рідним буде конче потрібен зв'язок...

ПРИТЧА ПРО БАВАРСЬКЕ ПИВО, І ЩЕ ДЕЩО

Біля будинку № 4 по вулиці Спаській зібралось кілька підлітків, таких собі акселератів. Стоять, розмовляють про те, про се. Один, найвищий, з обличчям красунчика, раптом голосно сказав:

— А наші діди і прадіди даремно так запекло воювали у Вітчизняну війну! Здалися б краще ворогові, і тепер ми попивали б собі баварське пиво, а воно ж таке смачне...

Саме цієї миті проходив повз юнаків дідусь Петрусь, який пережив страхіття війни. Почувши балачку, зупинився:

— Вибачте, що втручаюсь. Але мушу нагадати, що наші діди-прадіди воювали не проти німців — творців баварського пива, а проти гітлерівців, фашистів, які намагалися знищити нас і перетворити на своїх рабів. Думаю, з курсу історії ви знаєте про рабовласництво Стародавнього Риму і Стародавньої Греції. Нас би чекало те ж саме. То яким би пивом напували вони полонених рабів? Невже баварським? Та й чи б ви жили на світі взагалі?..

Притча ця коротенька, але дуже повчальна, бо висновок її такий — подумайте спершу, а потім кажіть.

ПРИТЧА ПРО ІНКУБАТОРСЬКИХ СИРИТОК

Сирота... Одразу в уяві постає дитина, у якої померли чи загинули (як у війну) батьки. Це ще можна якось зрозуміти. Але ж є й інші сироти — при живих батьках...

Марія, красива молода жінка з сусіднього будинку, завагітнівши, народила хлопчика. Через три роки кудись із ним поїхала, а повернулася сама...

Неоніла з однокімнатної квартири в нашому під'їзді теж кудись зникла, а за дверима надривався від плачу семимісячний малюк. Не витерпівши, сусіди викликали міліцію, та відкрила двері. У колисці знайшли хлоп'ятко в нечистотах, яке вже не кричало, не махало ручками, тільки перелякано водило оченятами, шукаючи, певно, маму... Хлопчика відвезли до лікарні...

А скільки знайдено безбатченків на станціях, вокзалах! Ці діти без документів, зовсім безпорадні; навіть старшого віку не вміють читати, писати, бо з ними ніхто ніколи не навчався, не знають свого прізвища. То що ж таким бідолохам писати у метриках: «підкинтий», «безпритульний», «безбатченко» чи, прости Господи, «інкубаторний»?

А чим же зайнялись їхні матусі-зозулі? Шукають нових перелюбів, чоловіків, щоб привести на світ ще таких янголяток, а потім кинути їх напризволяще...

Із власного досвіду, бо працював у Павлоградському дитбудинку № 1, можу сказати, що діти, покинуті батьками, зазнають величезної глибини психологічних трав, мають різні успадковані хвороби і помирають рано. Сироти, у яких померли батьки, не почувають себе покинутими рідними людьми, бо їх розлучила смерть, яка не питає, коли приходить. З них виростають чудові батьки, які безтямно люблять своїх дітей.

...Неля Петрівна бідкалася, що її син у дитинстві був загубився. Коли вона його розшукала, він не захотів з нею навіть говорити...

Майже всі вихованці-хлопчики з Павлоградського дитбудинку не хотіли розшукувати своїх матерів.

— Краще бути «інкубаторним», ніж згадувати про таку неньку, — яось сказав хлопчик Женчик, якого всі в дитбудинку звали Єв-Геній.

З ним важко не погодитися. Треба думати, що робиш, передбачати наслідки, які потім вишикуються шеренгами...

ПРИТЧА ПРО БЛУДНОГО БАТЬКА

Коли і як дідусь Петрусь з'явився на великому подвір'ї, що утворене 17-ма дев'ятиповерхівками і в народі зветься Великою Китайською Стіною, ніхто до пуття не второпає. Не відомо, як він став жити не в рідних синів, а в однокімнатці зі своєю бабусею Марусею.

Його вважають якимось диваком: нікому не розповідав про себе, а коли сидить біля дому на лавочці під старезною тополею чи вишнею, уся дітлашня, уся молодь біля нього. Він з кожним розмовляє лагідно, добре. От і сьогодні зупинився біля дідуся Петруся п'ятнадцятирічний Михайлик, якого колись покинув рідний батько, красень Ігорьок. І не просто залишив разом з матір'ю і бабусею-тещею, а став жити в сусідки, довгоногої Лесі, потім у щокатої Ксюші. А нині живе з повненькою Світлячком, у якої син теж Ігорьок і майже такого ж віку. Ото ситуація...

Правда, між цими трьома було ще кілька молодичок, привабливих, навіть зовні чарівних, але трішечки дурненьких, бо кожна з них мріяла, що знайшла собі такого чоловіка, аж дух забиває!

Отакий татусь Михайлика, розбещений, блудний Ігорьок.

— Чарівність Михайлику, як справи? Чи давно бачився з татком?

— Дуже давно, — відповів покинутий хлопчик.

— Але ж ви в одному будинку, через три під'їзди...

— У нього своє життя, у мене своє...

— Зупинись, хлопчику. Це не твоя мова, ти говориш словами своєї матусі, або бабусі. От послухай мене, синку. Батько в людини завжди один. Де б він не був. Навіть трапляються випадки, сподіваюсь, бачив у телепередачі «Ключовий момент», коли батьки навіть і не знають, що десь ростуть їх діти. А ти знаєш, де і як живе твій татусь. І ти не припускаєш, що

твій тато — людина в чомусь сильна, у чомусь слабівільна. Можливо, кожне материне слово «Як сказала, так і буде!» вбило в ньому людину, та ще й таку, як твій батько.

— У нього своє життя, у мене — своє... — гунявить Михайлик.

— Зачекай, синочку. Ти ж — вольова людина. Підстав не так сильному татусеві своє плече, простягни йому руку допомоги, урятуй його, адже тобі вже п'ятнадцять...

— А як я його врятую?

— Доведенням, що він тобі дуже потрібен, дорогий, що ти ні разу з татом не пройшовся подвір'ям, він ні разу не був у школі на батьківських зборах, не пригостив тебе морозивом, а сам напивався до нестями... Михасику, а ти ходив до тата, брав його за руку, пригортав його, цілував рідного? Казав йому, що він єдиний, найкращий? А що слабодухий, так то його мама з батьком не виховали як слід... Чи говорив йому, що без нього не можеш жити, що життя без батька — то життя листочка, відірваного від дуба, то доля цуценяти, що потрапляє до кубла вовченят, то кущик гороху при дорозі: хто не бреде, той і скубне?..

Через певний час розпитую у дідуса Петруся, як там справи з Михайликом.

— Які там справи? — стурбовано мовив мудрець. — Коли під час останньої зустрічі Михайлик сказав: «А яке у вас, зовсім сторонньої людини, діло до мене і моїх батьків? Що вам треба?» Він знову повторив злість своєї мами, а не доброту. Чи не диво, що її залишив красень Ігорьок?

Так повелося в Україні, що батьки дитини виховують її, готують до життя і вводять до нього. Лише останнім часом стало більше слабодухих батьків, безвольних п'яниць і ловеласів, пусто-порожніх блуднів, які можуть дудлити пиво та сивуху, а ще — обнімати й голубити чужих жінок. А діти, навіть сильні п'ятнадцятилітні, що вже сироти, безбатченки, щіпка-тріска в морі! У нас уже 2 мільйони покинутих дітей, таких собі бомженят.

Ондечки Максимка, теж гульвіса, а його синочок Вовчик майже повторив долю батька. А коли синочок Вовчик простягнув руку допомоги батькові, то врятував тата зі смітничкової ями, безодні людського падіння, навіть з передпокою того світу. Тепер щасливі.

А скільки у нас стало молодих блудних батьків, для кого сімейні турботи — ніщо, аби нова спідниця, нові поцілунки, а то й нові діти... Кого ж народять такі татусі? Найпевніше — хромосомно-генетично передадуть нащадкам схильність до паскудства у поведінці з дівчатами, адже то блудні батьки...

Отже, нормальний батько повинен піклуватися про нормальність сина. А коли це потрібно, син врятує свого тата, якщо він слабодухий. Хто б оце прочитав подібним батькам і синочкам цю притчу про блудного батька, який ще може повернутися до правильного життя, і у якого є син. І якщо не забити на сполох, він теж може стати блудним...

Отака притча про блудного батька.

ПРИТЧА ПРО СИНІВСЬКІ ЖНИВА БАТЬКІВСЬКОГО ВИХОВАННЯ

У сім'ї Галушки стали творитися дивні речі: то крики полетять на перший і дев'ятий поверхи, то батько Олександр Олександрович вискочить на вулицю і, озираючись, мов від переслідування, тікає з рідної квартири. Потім виходив Громило, як звали на вулиці старшого сина Галушки, накачаний двадцятилітній здоровань.

— То в них там бійки, — як завжди твердила всезнаюча баба Секлета.

А через деякий час Олександр Олександрович, дружина якого з дочкою Лілею перестали пускати його до двоповерхового будинку на прекрасній дачі (до речі, подарованій свекрами), продав свою квартиру в центрі міста. Та бійки все одно спалахували з новою силою.

— Син виганяє рідного батька з дому, — загомоніли між собою і нові сусіди Галушки.

Громило таки вигнав батька та ще й забрав машину, куплену за гроші, що лишилися від продажу квартири. Дружина теж не пустила його до двоповерхового будинку, де жила з дочкою.

Отак буває... Дружина і діти, що називається, сіли чоловікові і батькові на голову. Мабуть, Олександр Олександрович у дитинстві не так їх виховував. І як результат — став сам бомжем, терпів приниження від власного чада, яке посміло підняти руку на свого батька.

Оце і вся притча. Мені дуже шкода Олександра Олександровича, а ще більше — отого Громилу, який знущається з найрідніших людей. У нього теж будуть колись діти, які ж, певно, генетично сприймуть жорстокість й егоїзм свого батька, найганебніші риси людського характеру. Що посієш, те й пожнеш...

ПРИТЧА ПРО ЗАПОТИЛИЧНИКИ

У багатодітній сім'ї Одуленків найстарший Максим, чотирнадцяти літ від роду. Хлопець лагідної вдачі, роботящий, старанний, розумний, вихований — і раптом у позаминулу середу батько дзизнув його по потилиці. Максиму було не стільки боляче, скільки соромно, бо вдарив його батько при менших братах і сестрах. Найголовніше, що хлопець не знав, за що.

І я теж не знаю. Інколи бувають хвилини, коли хтось із роздратованих чимось батьків не стримується і дає своїй дитині запотиличника чи стусана ні за що. Так, сперсердя.

Максим боляче пережив батьківський удар. Поділився зі мною своїми не по-дитячому мудрими думками:

— Я не знаю, за що тато вривав мені запотиличника. Справа не в силі удару, не в тій провині (хай і неіснуючій), за яку був відзначений такою «печаткою», а в батьківській любові й повазі до своєї дитини. Може, я не так щось розумію, але коли виросту і матиму дітей, не буду їх ляскати по потилиці чи лущувати, навіть за якусь провину. На те є інші методи.

Я говорив з батьком Максима. Розказав про ставлення його сина до запотиличників і про те, яку образу він наніс хлопцеві.

Це мало вплив, і батько вибачився перед сином. А скільки дітей мовчки ковтають образу, озлоблюючи в ній свою юну душу. Вони теж колись лущуватимуть своїх дітей за найменшу провину і без неї. Мовляв, мене били батьки, і я б'ю. Чи ж не пора спинити подібне? Чи урветься колись цей ланцюжок, навіть після таких притч?..

ПРИТЧА ПРО СИНА БАНДИ

Благородної банди у світі ще не знали. Взагалі банда в перекладі з італійської мови — шайка злочинців, контрреволюціонерів, диверсантів, убивць. А такі не можуть бути благородними й обов'язково повинні постати перед судом і понести заслужене покарання.

А ось інший випадок, що стався в далеких 1947–49 роках минулого століття. Тоді на Дніпропетровщині діяла банда Макса Федосєєва (всі імена в цій історії змінено з етичних міркувань).

Якось Макс зустрів на вулиці безпритульного Владика. Розпитуючи його, відчував у голосі хлопчини доброту і людяність. Це зворушило головного бандита, і він став гласно і негласно опікуватися Владиком, заборонивши своїм спільникам брати хлопця з собою на злочинські операції, лаятися при ньому і залучати до розпусти. Так Владик став сином банди.

Там він пробув кілька років. Макс Федосєєв завжди був з ним доброзичливим, уважним, залучав підлітка до спілкування. Ну прямо тобі талановитий педагог!

Як би там не було, та рано чи пізно всім бандитським розгулам приходить кінець, і вони опиняються в тюрмі. З бандою Макса так теж сталося. З камери попереднього ув'язнення він зумів якось передати три великих листи для Владика, якого любив як рідного сина, а ще — для членів банди, які ще лишалися на волі. Він просив усіх, щоб ніхто жодним словом не видав хлопчину.

Владика ж Макс писав: «Учися! Бери від людей усе найкраще! Стань справжнім сином, якими були сини полків, партизанських загонів...»

І Владик старався. Екстерном склав екзамени за 10 класів, вступив у університет. Згодом — до аспірантури, захистив кандидатську дисертацію, затим — докторську. Але як найбільшу святиню береже він лист-заповіт Макса Федосєєва:

«Дорогий, синку! Ким би ти не став, збережи в собі людяність і доброту, бо й бандит може бути чуйним, а освічений інженер може виявитися негідником. Усе залежить від людини. Не кривдь нікого! Будуть свої діти, стань їм хорошим батьком. Не забувай, що людина повинна скрізь залишитися нею, навіть у банді, в тюрмі чи на зоні...»

Із Владиком ми товаришували майже півстоліття. За кілька років до своєї смерті вчений повіз мене на кладовище і показав прибрану чепурну могилу свого названого батька...

ПРИТЧА ПРО ПІДКИДЬКА

Весілля було в розпалі. Молодята Сашко й Іра почували себе найщасливішими у світі. Раптом Ігоря, дружку молодого, покликала якась жінка. Коли він повернувся, батько Сашка Віктор Степанович помітив у нього на обличчі тривогу.

— Що трапилося, Ігорю?

— Та там, там... жінка якась твердить, що вона рідна мати нашого Сашка, бо 24 роки тому підкинула його бездітній родині Мельникових.

Віктор Степанович прошепотів дружині цю звістку. Та тривогу в очах батьків помітив і син. Кинувся до непроханої гості. Та заголосила: «Сину, синочку...» Сашкові хотілося кинути їй колюче «Де ж ти була всі ці 24 роки?» але стримався, запросив до столу. Весілля продовжувалось, та радості було мало...

Господи, скільки в нас по Україні таких скалічених доль, подібних до Сашкової! Чи ж можна уникнути цього лиха? Можна, якщо пам'ятати: дитина — це щастя від Бога. Зроби її щасливою, колись і вона твою старість ощасливить. Спробуймо!

ПРИТЧА ПРО НЕНЬКУ РІДНЕНЬКУ

Як і завжди, дідусь Петрусь привітався радісно і ніжно:

— Проходьте, сідайте, хороші мої. Сьогодні я хочу повідомити Вам притчу про ньеньку рідненьку. Це притча про мою матусю, якій я завдячую і своїм життям, і всім тим, що я пізнав від довгої звитяжної праці на цій землі.

Легенди повідомляють, що моя матуся народилася в Херсонській губернії за кілька років до початку ХХ століття третім дитям у родині трударів. Після неї ошчасливили землю ще семеро діточок. То вона, як старшенька, до школи й не ходила, а доглядала меншеньких, навіть готувала їстоньки. Тому матуся Ганнуся Семенівна зросла безграмотною, але знала стільки, ніби закінчила декілька університетів і консерваторій. Вона виконувала по пам'яті якісь довгі віршовані твори під загальною назвою билиці та віршовані казки. Я дивувався, звідки звичайна жінка змогла почути і запам'ятати стільки?! А можливо, у неї був дар віршування, і вона усі казки переказувала римованою мовою?

Пам'ятаю, що до війни до нас, а вірніше, до Ганни Семенівни, приїздила якась експедиція із п'яти чоловік, вони два дні підряд все записували, а матуся розповідала. Що трапилося з тою експедицією, не знаю, бо малим був. А уже після війни де тільки не шукав, тих записів не знайшов...

Ще пам'ятаю, що ньенька рідненька ніколи нікого з малюків не хлиснула, не вдарила, суворо не покарала. Коли малюк, припустимо, сказав неправду чи якусь частину правди, що слід було б покарати, вона казала:

— Жило-було собі жабенятко на прізвисько Квакенятко. І гуляли вони якомсь з жабкою-ньенькою рідненькою біля свого дому. Коли оце з'явився лелека, який жабами ласує раненько. «Поглянь, Квакенятко, чи немає Бусела чи Чорногуза якого?» — запитала жабка-ньенька. «Все у нормі», — відповів Квакенятко. Жабка плиг, а лелека хап — і не стало ньеньки-жабоньки.

— Я більше не буду! — давлячи дихання, говорив вину-
ватець Гриня.

В іншому випадку наша матуся казала:

— Синку мій, Сергійку! А що, як я тебе поставлю в куточок, повідчиняю всі двері та закричу: «Люди добрі, погляньте, будь ласка, на оце дитятко! Розумний, вихований, красивий, а стоїть у куточку, як козак на горбочку, удаль поглядає і маму не поважає!»

— Я більше не буду! — чітко рапортував Сергійко.

І так ми зросли, не знаючи фізичних покарань, навіть випадкових запотиличників.

Скільки пам'ятаю, у нас завжди були відкритими двері, щодня в нас хтось обідав чи перекушував зі знедолених, злиднів. А коли повернулися з евакуації — хтось жив на квартирі, правда, без оплати, бо хіба винні люди, що їх житло зруйноване фашистами? Найстарший мій брат Іван увесь час служив у червоній армії і загинув у 1942 році під Сталінградом у званні молодшого лейтенанта. За ним ішов Григорій — закінчив Дніпропетровський інститут інженерів транспорту, потім сестра Параскева, яка скінчила фінансово-економічний інститут, потім Віктор — має диплом автодорожнього інституту. А Михайло — 2 інститути, у тому числі — фізико-технічний, став спеціалістом із космічного зв'язку. Брат Володимир умудрився закінчити три вузи... Були в мене брати — кандидати педагогічних та юридичних наук. І в усьому заслуга матусі, безграмотної Ганни Семенівни, що з Херсонської губернії.

— Запрошую до мене в гості, — вів далі дідусь Петрусь. — Зайдіть, і ви побачите на тумбочці стародавню сапку, звичайну труженицю з обробки землі. Це матусина сапка. Коли матуся дізналася, що у неї рак стравоходу і рак шлунку, вона з ранку до ночі полола на садибі. «Праця людину тримає на землі», — говорила вона, і ніщо не змогло заставити її покинути сапку.

Вона так і померла з сапкою в руках 22 серпня 1946 року. А ще пригадую такий випадок грізного 1937 року, коли карні органи заарештували батька, звинувачуючи в тому, ніби майстер водопостачання міста Марганця (ми тоді жили в ньому) продався японській розвідці і хотів отруїти питну воду в місті. Тоді матуся Ганна Семенівна зібрала діточок, удома було дев'ятеро, а двійко — на навчанні, і з ними пішла до міськкому ВКП(б)У

(компартії України). Вона добилася, щоб вийшов до них перший секретар міськкому. Вийшов і від здивування аж поточився.

— Не хвилюйтесь, товаришу секретар, це діти японського шпигуна. Вони вам не зроблять зле, адже вони діти. Я не здійсно контрреволюції, бо бідкаюся за ними і тими, що на навчанні. Відпустіть їх батечка, бо з голоду помремо усі...

Потім вона ходила з дітьми до НКВД, в інші органи, була народно-мудрою, доказовою...

А згадати голодомори, коли з мішечком і парою якогось одягу ходила по селах міняти бодай на кукурудзяну крупу, аби уберегти діточок від голодної смерті. А на дорогах що було?! Поверталася з обміну, коли з-за куштів двійко добряче підкованих голодом:

— Стій, бабо! (Тій красунечці всього лише тридцять п'ять стукнуло). Давай що є, що міняла!

— Ой-йой, перелякали мене, подумала, якісь розбійники... Проведіть краще мене додому, там 11 голодних дітлахів, то зварю мамалиги (кукурудзяна рідка каша) на всіх. Ви ж не вб'єте 11 діточок і мене дванадцятьу?

Добре, мудре серце, багатий, аналітичний розум неньки рідненької часто рятували нас, потім дали освіту синам, хто пережив голодомори 1922–1923, 1932–1933 і 1946–1947 років.

Сам я у вдячність такій людині написав книжечку на 120 сторінок. Вона вийшла в Нью-Йорку в товстелезному томі «Голодомори в Підрадянській Україні» (2003. — С. 579–626). Усього в книзі 724 сторінки великого формату. У мене є один примірник цієї дивної книги — документального свідчення. То хто зацікавиться, покажу, погортаємо...

— От зараз, — вів далі дідусь Петрусь, — думаю, що кожна ненька рідненька мусить бути народним філософом-мислителем, не зважаючи на освіту. Людиною, яка вміє любити всіх своїх оточуючих, страждучих, хворих і калік, щоб і її любили, як Діву Марію, Матір Божу.

А не відмовлятися в пологовому будинку, не залишати на вокзалах і базарах, не виганяти з хати діточок, яких набралось по Україні понад два мільйони, а скільки ще не врахованих бомженят?..

Оце і притча про неньку рідненьку, яка частіше ой не рідна, і не ненька.

ПРИТЧА ПРО РІЗНИХ ДІТЕЙ ОДНІЄЇ МАТУСІ

Придивіться, будь ласка, уважно до діточок своїх і чужих. Які ж вони різні! У класі, у дитсадку, у транспорті...

У Валентини Михайлівни, наприклад, два сини — Богданко восьми років і трирічний Богуславчик. Вони такі різні між собою. І не тільки віком. Коли брати вдвох, то обоє веселі, життєрадісні. Та тільки до них заходить хтось дорослий, старшенький одразу стає суворим, насупленим, навіть злим. Його ніхто не ображає, не лає, не кричить на нього, а от міняється дитина і все.

Меншенький братик не раз уже просив його при дорослих бути таким, яким він є насправді, коли вони вдвох. Де ж там! Мовчить, мов риба, з надутими щоками. Вирішили ми з Валентиною Михайлівною розібратися, коли ж у хлопчика таке з'явилося в поведінці? Мама пригадала, як одного разу, коли Богданчику було років три, вони з ним збиралися на вулицю. Вона тоді чогось була зла і спересердя накричала на сина, грубо відкинула його руку, яку він простяг до неї. Цього, певно, було досить, щоб хлопчєня не на жарт образилося. Відтоді, коли до кімнати заходили дорослі, ставав колючим, мов їжачєня. Його дратувала їхня присутність.

Мама, зрозумівши причину такої поведінки сина, стала крок за кроком виправляти свою помилку.

Ось така притча про різних дітей однієї матусі, яка повчає дохідливого, настирливого і переконливого, але в той же час ніжного і лагідного впливу на обох дітей, щоб, боронь Боже, якесь не зробилося їжачєням. Бо й друге хлопчєня зростатиме таким, адже поведінка рідного братика матиме великий вплив на нього.

ПРИТЧА ПРО ІНСУЛЬТИ

Інсулт... Тяжка, страшна недуга, яку рідко хто з хворих перемагає. Ті ж, кому пощастило вирватися з обіймів смерті, лишаються на решту життя каліками.

Уважно погляньте навколо себе: скільки людей з палицями і милицями ходить містом! То здебільшого ті, хто переніс інсулт. А чи задумувалися ви, дорогі читачі, що ж спричиняє цю небезпечну недугу? Ні? Даремно, бо психолого-педагогічний аналіз стану свідчить: як ще трішечки сильніше покричати, попсувати нерви одне одному, то незабаром вся Україна перетвориться на класичну державу «міс Інсультінну». То може, побережемо себе і своїх близьких, не створюватимемо стресових ситуацій, не обливатимемо брудом оточуючих, не проклинатимемо одне одного, навіть недругів, на те є суддя — Всевишній. А ми, люди, повинні лишатися ними хай там що.

ПРИТЧА ПРО ТЕ, ЯК СИНОК ДАВ МАТУСІ УРОК

Прямо-таки класичні оченята в цього, можливо, п'ятирічного хлоп'яти. Він з мамою приїхав на базар. Ходили, купували щось, аж ось матуся і каже:

— Синочку, Костику, ти постій отут, а я скоро повернуся.

Хлоп'я глянуло на маму, зазирнуло в рідні очі, вчепилося руками за спідницю і закричало:

— Не покидай мене, матусю, не покидай! Я без тебе помру, загину!

А через якусь хвилину, забравши руки від неї, тихо додав:

— А втім, як хочеш. Коли я тобі став непотрібний, можеш іти геть, — Костик відвернувся, з його очей котилися сльози.

Мати ніби прокинулася від сну. Схопила синочка за плечі, пригорнула до грудей і заголосила, не соромлячись сліз:

— Ну що ти, синочку?! Звідки таке взяв, де почув? Я ж тебе дуже люблю, рідненький мій...

Навколо зібрався гурт людей, які на власні очі побачили, що маленький Костик попередив страшний злочин — відцурання матері від рідної дитини. А хлопчик, не зважаючи на чужі прискіпливі погляди, вже довірливо горнувся до матусі:

— Я тебе теж ніколи не покину, я буду завжди хорошим, і ти не пожалкуєш ніколи ні про що.

Узявшись за руки, мати і син пішли собі. Гурт людей теж поступово розходився. Тільки дві жінки ще довго стояли на місці, витираючи сльози. Вони, як і інші, мимоволі опинилися свідками цієї притчі наяву, а можливо, колись самі десь покинули своїх діточок, і тепер до них прийшло запізніле каяття...

Оце і вся притча, яка спонукає до роздумів зараз, щоб потім не було вже пізно....

ПРИТЧА ПРО ДАМУ З СОБАЧКОЮ

Вона живе ген у тому під'їзді. Бачите: дебела, навіть грандіозна, задержувато тримає свою голівку. Ще зовсім недавно її називали «Дама з собачкою», а тепер — ні, бо про них стали говорити «Собачка з дамою». І от через що.

Минув місяць чи два, як ця Дама взяла собачку в знайомій з іншого будинку, відірвавши песика від його мами. Назвала Самбо. Він дуже швидко став улюбленцем дітлахів, підлітків і навіть дорослих мешканців великого подвір'я вервечки такої собі китайської стіни дев'ятиповерхівок.

Награвшись, Дама вигнала з квартири нещасного Самбо, як його прозвали сусіди, надвір. Потім домовилася з кимось із водіїв, аби той при нагоді завіз Самбо десь дуже далеко. Водій, котрий їхав рейсом за 75 кілометрів, там і викинув собача.

Його не було кілька тижнів. Аж раптом вранці Самбо з'явився біля свого під'їзду. Схудлий, він ледь тримався на ногах. На дев'ятий поверх вибиратися в нього не було сил, тому влігся біля дверей під'їзду, аби дочекатися своєї хазяйки. Побачивши Даму, Самбо впав до її ніг і давай їх цілувати... Де вже йому знати, що саме вона — винуватиця його поневірян'я...

Навіть така собача відданість не вплинула на Даму. Вона не впускала Самбо до квартири, і нещасний довго плакав під дверима.

Хочеться запитати таких от дам (вони, на жаль, є не тільки в нашому місті): навіщо було заводити в домі собаку, коли не вистачає сил і вміння ні доглядати, ні, зрештою, порозумітися з твариною, створюючи їй, як кажуть, собаче життя? І який же приклад дітям і підліткам з будинку подає оця Дама, вигнавши геть беззахисне створіння, яке так довірливо ставиться до людей?..

Задумайтесь над оцією притчею про Даму з собачкою, чи, точніше сказати, про Собачку з дамою, і, прочитавши, передайте іншому.

ПРИТЧА ПРО ПІДЛІТКА, ЯКИЙ НЕ ЗМІГ ЖИТИ В НЕПРАВДІ

Цього разу дідусь Петрусь жестами запросив сісти поруч і після привітання повів чергову хвилюючу розповідь.

* * *

— Після війни я певний час працював у дитячому будинку. Різні були діти-вихованці, але переважна більшість — то сироти війни. Один з них здався мені надзвичайно чарівним. Я любив свого Лесика, як ніколи жодного пацана більше не любив у світі. Згодом хлопчик перейшов жити до нас з бабусею Марусею, а ми тоді були ще молодими. Своїх дітей ще не було, так і зажили втрьох. Та й не помітили, коли Лесик уже став 19-літнім і раптом заявив: «Що ж, мені залишається одружитись, бо сироту пускати в життя, коли немає війни, — тяжкий гріх...»

Потім дізналися, що вона, майбутня дружина, з танцювального ансамблю «Степові квіти», уже на третьому місяці вагітності. Справили весілля, своєчасно народився Олексик, Олександр Олексійович. І щасливі були молоді батьки, і веселі, і життєдайні — їхній синочок зростав і розквітав, немов у квітнику. Та коли Олексіку виповнилося 10 годочків, чорна кішка пробігла між молодими батьками. Чорна хмара украла їх буденність, сімейне щастя, розбила вірність і ніжність.

— Я не знаю, як повести себе, батьку, — сказав якимось Лесик, — мені стало відомо, що наш син Олександр зовсім не мій, а від одного рудого соліста ансамблю. Іриша обдурила мене, вона виходила заміж уже вагітною. Я розумію, що син не винен. Я платитиму йому хороші аліменти, але жити в такій брехні я не зможу...

Так сталося, що Лесь зумів домогтися генетичної експертизи, яка однозначно довела, що між батьком і сином немає родинних зв'язків. Хромосомно-генетичний аналіз довів, що це

люди різних фізіологічних структур. Усе. Горе окотило кип'ятком кожного члена сім'ї. Матуся Іриша твердила щось своє, а татусь Лесь своє. Розлучення суд провів в одну хвилину, бо такі документи заперечити чи спростувати ніхто навіть не збирався.

Вихованець дитбудинку Лесь Коломієць повернувся до свого старшого друга, до мене. І незабаром одружився з такою ж вихованкою, навіть з однієї групи, красунечкою Антоніною, яка трагедію сина й батька сприйняла як власну.

Олекса залишився проживати з рідною матусею Іриною. І все було б нормально, якби неповнолітній синок не бідкався: «Чому мене обдурювали? Чому тато, такий хороший, виявився упертим? Я ж любив його... Чому рідний батько одружений з іншою? Чому матуся, ненька чи просто жінка, яка мене народила, стільки років красиво брехала? Чому в мене всі оточуючі — брехуни? Як жити далі?»

Хлопчик так бідкався, що все це відбилося і на навчанні, і на характері, на внутрішньому світі дитини, на її майбутті...

Коли насувалося його 16-річчя, він не поспішав одержувати паспорт. Хлопчик умовив матір, щоб його перший ювілей був скромний, але він сам запросить своїх гостей. Так і сталось. Олекса запросив тата, з яким прожив 10 років, і справжнього батька, запросив мачуху, яку практично і не знав, кількох своїх друзів. Він сам скупився, підготував страви, як міг. У ніч на день народження, на 21 липня, Олекса довго щось писав, закреслював і переписував. А коли о 17 годині дня почали сходитись запрошені, вони побачили на стовпі біля ганку прив'язану білу хустину, символ жалоби, смерті, поховання...

У добре прибраній квартирі пахло різними стравами, але музика не грала. Щось відчувалось неладне. Пройшли до світлиці. На дивані лежав неживий Олекса, склавши руки на грудях... Ні, він не кінчав життя самогубством. На столі лежала довжелезна записка, написана рукою Олекси: «Навіщо всі мені брехали? Я потонув у неправді. Більше я не можу обніматися з неправдою. Мое серце не витримує більше. Прощайте, хоч далі вже не брешіть. Я не виношу такої неправди».

І підліток, ще хлопчик, але з таким святим ставленням до Святої правди, ліг на диван, склав руки і помер. От вам і притча про підлітка, який не зміг жити в неправді.

Експертиза показала, що хлопець не вживав жодних препаратів. Ніхто на нього не тиснув, не переслідував. Він не мав ні найменших слідів насильства. Олекса просто мав чисте серце і вразливу психіку, тому й перестав жити. Мати-брехуха і батько-шкідник не визнають своєї вини, мовляв, таких випадків море, а життя одне.

Ото й притча про юнака, який не зміг стати, «як усі», не зміг більше жити у брехні, навіть «святій», в ім'я життя... То ж будьте обережними з неправдою, щоб не довелося звертатися до такої притчі. Адже правду ніколи і нічим не заступити...

ПРИТЧА ПРО ПІДЛІТКОВИЙ СУЇЦИД

Суїцид — різні види людського самогубства — відомий з давніх-давен. І це завжди вважалося непродуманим і нічим не виправданим. Певно ж, недарма колись у царській армії солдатів-самогубців хоронили не на цвинтарі, а окремо, ще й проганяли по могилі небіжчика полк солдатів, щоб і духу не лишилося. По смерті самогубця не відправляється служба в церкві, він не визнається Богом.

Звідки ж береться серед людей це зло, та ще в дітей і підлітків? І чому так невпинно зростає? А все тому, що ми, дорослі, самі закладаємо, виховуючи дитину, добро і зло.

Учитель школи Аркадій Миколайович Гавриленко розповідає, що якимось, зайшовши до чоловічого туалету, побачив там дев'ятикласника Пилипка, який збирався накласти на себе руки... На щастя, вчитель зайшов вчасно, і це врятувало хлопцеві життя. Після, виплакавшись на учителевому плечі, Пилипко признався, що Лія, ота здоровенна дівка, яка кілька років тому скінчила школу, заманила його до себе додому і залягла в ліжку. Може б, усі прикроці в хлопця на цьому і скінчилися, якби в нього не з'явилися перші ознаки хвороби...

Досвідчений учитель не тільки вирвав учня, що називається, з лабетів смерті, але й далі не відступився від нього, провідував Пилипка в лікарні.

Автору цієї притчі за роки вчителювання теж пощастило врятувати не одного учня, яким з різних причин набридло жити на цій землі. Чуйність і увага до дітей і підлітків — запорука того, щоб не сталося подібного.

Але цим притча про суїцид не закінчується. Бо не тільки сексуальні стосунки є тому причиною. Часто винні самі батьки зі своїм категоричним: «Я сказав!», «Я сказала!» та ще з паском у руках. Порушуючи психіку власної дитини, вони часто не задумуються над наслідками такого «виховання». А вони можуть

бути надто трагічними... У школах, до речі, це стосується і деяких учителів.

Бути добрими батьками, вчителями — значить уміти розуміти дитину, мати арсенал заохочень, а не тільки покарань на зразок паска, запотиличників і всіляких принижень, тим більше привселюдних — це теж запорака того, що наші з вами діти ростимуть здоровими — і морально, і фізично. Тоді і не буде подібної притчі про підлітковий суїцид.

ПРИТЧА ПРО ПЕДАГОГІКУ РАДОСТІ

У 1950–60-х роках у селищі заводу «Ливмаш», що в Павлограді, працював дитсадок, де завідуючою була Неля Спиридонівна Чернова — добра, чуйна людина, прекрасний педагог, її можна було б назвати сучасним засновником педагогіки радості, бо лишила по собі чудові методичні розробки.

У кожній групі дитсадка чувся сміх, завжди панував веселий настрій — чи то було заняття з розвитку мовлення, малювання, чи прогулянка в парку, чи спортивні ігри.

Радість сприйняття оточуючого світу формує в дитини доброту, почуття дружби, відповідальності за свої вчинки і виконання обов'язків. Чи не тому діти, які пройшли «школу педагогіки радості», ставши дорослими, не схибали, не порушили норм поведінки, не вчинили жодного злочину. Саме такими є вихованці Нелі Спиридонівни Чернової.

Її син В'ячеслав Васильович, здобувши освіту, ще й опанував багатостатну спеціальність, захопився українським фольклором і чудовим народним співом. Має гарну сім'ю, хороших дітей.

Як керівник педагогічного колективу вихователів-одномумців, вона залишила після себе велику збірку методичних розробок «Чарівний калейдоскоп для тих, хто працює з наймолодшими громадянами», до якої входять «“Цвіркунець” в гостях у “Двох півників”», «Іди, іди, дощику!», «Прикрасимо Божий дім» та інші, і все за дитячими народними піснями, казками тощо.

У кожній групі накопичено прекрасну бібліотеку дитячого фольклору, розробок проведених занять, книг з української азбуки, букварів різних років видань, е тематичні набори дитячих малюнків. А в приймальні — почесні грамоти, кубки, похвальні листи.

Досвід кращих педагогічних діячів доводить, що найбільш результативною у світі є педагогіка радості, про яку мало говоримо, а притчі про неї є малиновим сьйвом душі, освячені Богом.

ПРИТЧА ПРО ПОТРЕБУ ДОПОМОГИ МАТЕРІ

Жінці природою дано бути матір'ю, і для кожного з нас вона — найкраща у світі. Правда, немало жінок, які не тільки кричать, а то й не шкодують стусанів для рідного чада, а інколи виливають на нього відро таких брудних, лайливих слів, що й вуха в'януть.

Що тут вдієш? А виявляється, можна і вдіяти, і вплинути на матір так, щоб вона позбулася цих негативних звичок. Пам'ятаєте фільм «Моя мама — наречена»? Хлопчик Іванко, якому від роду десять років, робить усе, щоб налагодити взаємини своєї матері з господарем двоповерхового котеджу, використовує всілякі дитячі хитрощі, щоб матуся сподобалася хазяїну й була щасливою...

Загалом цей фільм можна вважати талановитим навчально-художнім посібником побудови взаємин між дорослими і дітьми, коли саме діти виступають еталоном, мірилом і акумулятором засобів отих самих взаємин у сімейному вихованні.

Відомо, що в багатьох матерів окремі недоліки у вихованні дітей стають типовими. Це невміння бачити у своїй дитині повноцінного об'єкта і суб'єкта взаємин; невміння достеменно аналізувати вчинки дітей; невміння побачити в дитині позитивні якості та прояви негативного в її діях. А ще, чого гріха таїти, не дуже ми вміємо виховувати святе ставлення до матері, бабусі, сестри, теж майбутньої матері. Тобто до того, що віками поважалося нашими предками.

А загалом у нашій країні вже давно назріла потреба включити до виховання у дівчаток і хлопчиків у дитсадках щирості й ніжності у спілкуванні юних українців між собою, з раннього віку привчати до святих відношень з дівчатками, які колись стануть матерями. Треба виключити в роботі з дітьми, спілкуванні з підлітками грубість, лайку і все інше, що заважає зростити прекрасних, добре вихованих українців.

Як ніколи, потрібне нині глибоке вивчення стану сімейного виховання, забезпечення навчальними посібниками процесу виховання майбутніх матерів. Але спробуйте купити збірничок прикладів діалогів з дитиною на виховні чи пізнавальні теми, гумористичні народні мініатюри. Не купите! Бо такі ще не видавалися ні для сімейного читання, ні для працівників дошкільних чи навчальних закладів. І це страшно, бо втрачаємо час, коли саме закладається фундамент формування вчинків дитини.

А ще вкрай потрібні збірки козацького гумору для дітей і вихователів, староукраїнських рухомих і словникових ігор, адже сучасна матінка повинна мати не лише книжки про харчування і кулінарне вміння, а й такі видання, що сприяють формуванню духовності людини, материнської дивовижної майстерності, щоб було більше притч про любов, ніжність матерів наших діточок. А вже потім про допомогу їм.

ПРИТЧА ПРО ЛЮБОВ І КОХАННЯ

Здавалося б, два слова, такі близькі за значенням, але такі різні за своєю сутністю. Так, любити можна все: Батьківщину, сусідку, город, домашню худобу, вино, горілку та бозна ще щось і когось. А кохати... Кохати можна лише жадану і кохану людину, з якою саме кохання втрачає межі любові, бо те поняття, крім зовнішніх взаємин, включає ще й бурхливий секс.

Сьома заповідь Божа гласить: «Не чини перелюбу!» З давніх-давен святі отці перелюб відносять до найтяжчих людських гріхів, нарікши це «вратами до пекла».

Дивно, але кохання, оте велике почуття, властиве лише людям як найвищій категорії витвору природи. Лише кохання облагороджує людину, робить її розумнішою, щедрою, відважною, трудолюбивою, відданою і напрочуд красивою. Кохання облагороджує кожного, кого воно бере під своє крило, робить сім'янином, весь час осіняючи своїм знаменням...

Ось випадок, що стався в Червоно-Василівці. Остап дружив із Ганнусею. Вирішили побратися. Та раптом Ганнуса вискочила заміж за Миколу. Несподіваний для всіх, а особливо ж для Остапа, вчинок пояснила так: «Це як спалах, кохання з першого погляду».

Таких випадків дуже багато. І тут наче все ясно. Хоча... Такі нелюбні вибрики (назвемо це так) ні до чого доброго не приведуть. Хіба що — до появи неврівноважених і взагалі недорозвинених дітей. Це, до речі, вже не раз доведено. А зовні ніби все в порядку, без глибинного успадкування.

Коли ж кохання і любов у злагоді між собою, то народжуються закохані в життя люди, відчайдушні любителі природи, усього живого.

Уникайте заміни кохання любов'ю і любові коханням, бо це далеко не одне і те ж.

ПРИТЧА ПРО ОГОЛЕНІ ПУПИ

Дідусь Петрусь якось зустрівся зі своїм давнім знайомим Яковом Семеновичем Бойком. Повсідалися по-стариківськи під розлогим кленом, щоб погомоніти.

Швидкою ходою повз них пройшла зграйка старшокласниць. Одягнені по-модному, з оголеними пупами. Першим це помітив дідусь Яків.

— Що то значить мода! На шкоду собі, а фасонять!

— А все тому, — каже дідусь Петрусь, — що не знають історії свого народу. Адже наші предки завжди пупи прикривали повністю, ховали від сонячних променів, вважаючи це святим місцем, особливо жінки.

— Так, так! І я колись читав, — згоджується дідусь Яків, — що до організму майбутніх породіль проникають і шкідливі радіоактивні випромінювання.

— А хіба дівчата про це читають?

— А куди дивляться законодавці моди, що шиють яскраві тоненькі смужечки, які ледве прикривають делікатні місця дівочого тіла? Навіть жіночі брюки стали шити з протягами для пупа. А юні красуні натягають їх на себе і думають, що стороннім дуже приємно на них дивитися...

ПРИТЧА ПРО ДІВЧАТОК — МІКРОСКОПІЧНИХ МАТУСЬ

Начмед одного з психоневрологічних диспансерів (ПНД) Ольга Трохимівна знає немало диких за своєю суттю випадків, але найбільше її схвилював такий.

13–14-літня Ельвіра Гарбузенко (усі імена зі зрозумілих етичних причин замінено) прийшла зі школи і сіла посеред квартири. Матуся повернулася з ринку і якими словами не зверталася до донечки, та незвично мовчала. Зайшов татусь, що працює водієм, і в нього перепочинок перед дальнім рейсом. Еля і татові — ні пари з вуст. Лише коли обстановка нагнітилася до нестями, дівчатко сказало:

— Можете привітати мене, я уже не дівчина...

Ніхто не передбачав, який Везувій вибухне в хаті! Кричали всі разом і кожен своє.

Матусю було чути і на вулиці, і на дев'ятому поверсі. Вона кляла свою доньку, називала такими словами, що «шалава» виявиться лагідним і чарівним...

Тато горлопанив на доню і її матусю:

— Виховала свою кровиночку повією!

А Ельвіра (Ела, Еля, Елочка) полила зі свого почорнілого рота таку брудну лайку на своїх батьків! І так голосно, що сусіди припускали варіанти ситуацій: або батьки по-п'янці убивають свою юну Гарбузенчиху, яка верещить на весь квартал, або до їх квартири через кватирку забрався крокодил, який усіх живцем шматує...

Так, трагедія Гарбузенків на другий день настобурчила вуха, показала ікла — почався другий етап, коли 13–14-літнє дівча бригада № 66 невідкладної допомоги доставила в ПНД.

Отакої! Це ж на все життя, чи майже на всі рештки життя, бо з психічними розладами не жартують. Найстрашніше те, що психічний зрив може перетворити людину на звіра, до того ж

дитина фізіологічно ще не загартована, а в сексуальних питаннях є абсолютно безграмотною.

Воно й справді дуже страшно. Російське телебачення і газети досить-таки часто повідомляють про мікроскопічних матусь — дітей різного віку — у кожному адмінрайоні. В Україні також. Що це? Батьки і школа відвернулися від тонкощів сімейного, сексуального, звичайного виховання людяності і добра? Певно, так. А ще можна сказати: бездіяльністю набули скособочення у вихованні дівчаток і хлопчиків. Саме скособочення, бо дитячий розум, покинутий напризволяще, може вигадати і зафіксувати що завгодно. І дуже зрідка самостійно виплекає квіточку щастя в паростках отруйних і диких рослин.

А справи справді кепські. От у Кривому Розі в кожній жіночій консультації, гінекологічному відділенні (кабінеті) на стаціонарах лікуються чи перебувають на обліку по кільканадцять неповнолітніх вагітних діточок.

Добре, коли трапиться, як кілька років тому в одній з Павлоградських шкіл, де дев'ятикласники стали батьками прекрасного Едіка. Правда, молодята залишили денну школу і перебралися до вечірньої. Фактично діти наполягли через суд на одруженні, тата Едіка працевлаштували.

— Я і так ніколи не залишив би свого Едуарда і його матусю Ксюшу, яку люблю до нестями...

От вам і притча про дітей — скороспілих батьків.

А куди дивилися батьки восьмилітньої Ганнусі, яка... народила хлопчика (м. Суми), батьки тринадцятилітньої Оксани, яка народила дівчинку (Кривий Ріг), новоспечених матусь-дітей у Дніпропетровську, Дніпродзержинську, Павлограді, Новомосковську, Жовтих Водах, Нікополі? А татусі тих діточок — протизаконних? Он 25-літній Лобуренко здогадався втекти за кордон, бо розтління неповнолітньої... На клас-два старші джаппі (красунчики) дрижать, чекаючи суду, а зовсім діти, яким ще немає й 15 років...

Слід нагадати, що матерів отих діточок-матусь чекає й оформлення опікунства на свою дитину і її немовля. А де, як виховувати мікроскопічних матусь? Невже природа стала скособочувати? Що ж робити, коли самі матері оцих дівчаток подавилися палким коханням?

У більшості країн світу такого неподобства у вихованні немає. А коли з'являється якийсь випадок — то трагедія для всього народу.

Що ж робити? Впровадити спецкурси абсолютно в усіх навчальних закладах від училищ до академій. Навіть у дошкільних закладах слід вкраплювати якісь доступні дітям повідомлення і застереження. А в початкових класах — уже чітко будувати моральне, естетичне виховання, основи сексуальних знань, основи християнської етики. Тоді назавжди зникне невігластво в дітей-підлітків, юнаків і молодих людей.

А взагалі й виховання хлопчиків слід переглянути та піднести значно вище. Різко підвищити рівень сімейної культури, родинного, морального, етичного виховання. Тоді не буде ні притч про дівчаток-матусь, ні самих скалічених доль.

СПРАВЖНЯ КРАСА — У ВІРНОСТІ

Дідусь Петрусь вийшов на свій ганок і побачив на лавочці зграйку дівчат-підлітків, які голосно говорили, та й мимоволі став прислухатися, про що ж вони сперечаються.

Одна каже:

— Яка там вірність? Це у наш час? Та ви що? Наша Ірина, наприклад, водночас крутить з трьома хлопцями, і нічого.

Втрутилася Аллочка:

— Це така поширена зрада, що й говорити не хочеться. Погляньте, в нашому під'їзді скільки подружніх пар розпалося...

— Але ж вірність не лише в цьому, — стиха мовила Олюшка, — то уже сформована невірність, якій так далеко до людської краси...

— Якої краси? Я переконана, — впряглась Руслана, — що чим красивіша людина зовні, чим чарівніша, тим вона далі від вірності.

І тоді підійшов дідусь Петрусь:

— Дорогі мої, хороші дівчатка, доброго вам дня і повноцінної вірності кожній! Вибачте, але я знаю десятикласника Олександра. Ви б глянули на нього — янгол! Лице, статура у прекрасній пропорції. Але навчається нижче середнього балу. Йому, бачте, ніколи за гульками! Став навіть прикриватися своїм виглядом. Я розкрив йому таємницю вірності, яка полягає перш за все у вірності своєму обов'язку, даному слову, боротьбі за майбуття Вітчизни-України... Хлопець зрозумів, і до його зовнішньої краси додається внутрішня вірність усьому. Його матуся Катерина Володимирівна говорить, що Олександра не пізнати: став красивим у комплексі. А це значить, що людина не зрадить, не покине, не втече від будь-яких обов'язків.

Милі мої дівчатка! Коли хтось із вас помітить у собі якусь ваду, самі негайно боріться із нею. Адже справжня краса — це краса вірності у всьому...

А починається таке гартування у шліфуванні вірності батькам, своїй сім'ї і родині, школі і Україні, вірності старикам і служінню просто людям, українським ідеалам і переконанням. Але аж ніяк не голопузим, голоспинним і голомозим зарубіжним модам, бо то уже зрада найвищій красі — красі вірності.

ПРИТЧА ПРО ЛІДУ В ОБІЙМАХ СНІДУ

Ліда Вовченко майже 30 років працювала в конторі «Монтажбуду». Була заміжня, мала двох дочок, двох онучок, випу освіту, прекрасну фігуру й чарівну зовнішність, її так і прозвали — свята Лідаша. От тільки з чоловіком у неї трапилося нещастя. Після перенесеної тяжкої хвороби він став зовсім байдужим до жінок. Ліда спробувала спокусити зятя, так той кинув і тещу, і дружину з донькою.

Щоб якось виправдати себе перед подругою, комендантом робітничого гуртожитку, Ліда якось мовила: «Ну не можу я без мужика, не можу!» Подруга вирішила допомогти. Вона підказала Ліді, коли електрозварник Микола Мотовило був сам у кімнаті (його товариші по гуртожитку були саме у відрадженнях).

Ліда ніби ненароком заявила до Мотовила з випивкою і закускою. Теж ніби ненароком сіли, випили, закусили, чим Бог послав, ще врізали по одній. Потім Ліда поцікавилася, чи підійде на таку чарівну фігуру амазонки, як у неї, гуртожитське чоловіче ліжко...

Підійшло. Ще раз поміряли, і знову підійшло. Потім подібне траплялося щотижня. І нічого, власна святість у її очах не меншала. Не було Миколи, був хтось інший. Яка різниця, аби вона задовольнила свою втіху.

У гуртожитку, хоч як подруга не старалася, гріхове падіння святої Лідаші помітили. А тут ще й біда нагрянула. Ліда підхопила СНІД. Охочі до пліток знов заговорили: «Хтось із полюбовників нагородив нашу “святу” цією заразою...» Одні виявляли співчуття, інші — огиду. Ліда ж, тяжко хворіючи, незабаром померла.

От і вся притча про Ліду в обіймах СНІДУ. Прочитайте її ще раз і передайте іншому, аби застерегти, бо коли від холоду й голоду не померли, то від цієї напасті точно помremo, якщо будемо нерозбірливі в особистих стосунках, як-от героїня сьогоднішньої притчі.

ПРИТЧА ПРО ПАЛІННЯ МАЛОЛІТОК

Паління взагалі — велика скверна для всіх: людей, навколишнього середовища, тварин. Та особлива ганьба для суспільства, коли палять цигарки неповнолітні і навіть малі школярі.

Багато вчених довели: коли людина починає палити в ранньому віці, то в юного курця ушкоджуються гени і хромосоми, які відповідають за спадковість. Тому майбутні діти теперішніх дітей уже народяться з якимись фізичними чи розумовими вадами. От до чого призводить паління — через роки, але обов'язково вибухне атомна бомба спадковості.

А скільки супутніх хвороб, які важко піддаються лікуванню, в дитини, яка палить! Мабуть, є над чим задуматися не тільки батькам, а й учителям, узагалі всім дорослим, бити на сполох.

У цілому, як свідчить статистика, серед курців у 13 разів більше хворих на стенокардію, виразку шлунка, інфаркт міокарда. 90 відсотків з них хворі на рак легенів, кожен сьомий курець — носій тяжкої недуги кровоносних судин. А скільки в Україні імпотентів, які починали палити змалку!

Проте курцям як не тлумач про шкідливість нікотину, дарма — палять. А варто б задуматися...

Була в мене сусідка Аліса з чарівним личком і з... цигаркою в зубах, мабуть, з дитинства. «Коли народжуватиму, покину», — запевняла чи то себе, чи знайомих. І що ж? Народила в 17 років синочка Альфреда, в якого на лівій ручці було всього два пальчики — перший і п'ятий. І до школи хлопчик пішов витрішкуватим... Докурилася матуся. Та й яким виросте Алісин синочок?..

Будьте уважнішими, люди, не пройдіть спокійно повз юного курця. Адже багатьом з них, як і наркоманам, саме цигарковим димом і ніотиноюю та наркотичною агресією пишуть некрологи...

ПРИТЧА ПРО КРУПНОКАЛІБЕРНІ КРАШАНКИ З ПОДВІЙНИМ ЖОВТКОМ

Звідки вона взялася на подвір'ї з пластмасовим відром і сумкою в руках, так ніхто й не знає. Незнайомка підійшла до бабусь, які сиділи на лавочці під старим кленом, і спитала:

— Скажіть, будь ласка, де мешкає Світлана Євгеніївна Стовбур?

А вже у квартирі Стовбурів вона заторохтіла, мов із кулемета, як, мовляв, чувається Світлана Євгеніївна, її чоловік Володимир Савич, діти (бач, як правильно все виторохкує, аж паморочиться в голові, і чого цій незнайомці треба?). Після такої промови перейшла до мети свого візиту:

— Чи не хочете взяти (замовити) курячі крупнокаліберні крашанки з подвійним жовтком? Вони такі корисні при всіляких хворобах, а дітям — просто необхідні. З'їдати їм по крашанці в день, а дорослим по дві, а по три — ще краще. І через два тижні болячки як рукою зніме, а дітки ростимуть здоровими.

Зоя Іванівна, як назвала себе вона, пояснила, що десяток крупнокаліберних крашанок з подвійним жовтком на півтори гривні дорожчий, ніж звичайних, зате ж який цілющий. Ні, ні, на базар не виносимо, додала, бо це не простий товар. Інша справа — дома. Хочеш — бери, не хочеш — до побачення.

— А скільки ж у ваше пластмасове відро вміщається тих диво-крашанок?

— З досвіду скажу: рівно на п'ятдесят гривень. Тільки давайте я сама перекладу у вашу тару, щоб, не дай Бог, не розбити.

Коли незнайомка зникла за дверима з 50 гривнями, чоловік засумнівався у сказаному нею, і недарма. Виявилось, що то просто-напросто шахрайка. Ось вам і притча.

Люди добрі! Прочитавши це, будьте обачні, стережіться сучасних пройдох, які не хочуть працювати, а вигадують різні нісенітниці та міфи, аби видурити в простачків гроші...

ПРИТЧА ПРО ВІСІМНАДЦЯТЬ ГРИВЕНЬ

Усе в житті має свою ціну. Не має її тільки людське життя — воно безцінне. Але не завжди так виходить. Ось що розповів мені Олександр Павлович, колишній колега в Криворізькому педагогічному університеті:

— Щомісяця, отримавши пенсію, ми з дружиною роздаємо безпритульним дітям, яких багато нині можна надібати на вулицях міста, вісімнадцять гривень. Або ж купуємо на таку суму солодощів і теж роздаємо.

Чому саме стільки, питаєте? А ось чому.

Був у нас з дружиною син Ігорьок, йому 34 саме того року виповнилося. Одного разу йому треба було поїхати до якогось магазину. Прийшов на тролейбусну зупинку, вона поруч з нашим будинком, ніде ні душі. Раптом з-за рогу з'явилися молоді люди. Начебто хлопці як хлопці.

— Гей, довготелесий, пригости цигаркою! — звернувся до Ігоря той, якого друзі на вулиці звать Бомбою.

— У мене немає, бо я не палю.

— Диви який, до нього по-людськи, а він відбріхується, — випалив інший молодик на прізвисько Шиплячий Тигр. — Бомбо, ану перевір, що в нього є!

І враз усі накинулися на мого Ігорка, він навіть не встиг крикнути, як вони розбіглися. До зупинки саме йшла наша старенька сусідка Свиридівна, яка все те бачила. Ігорьок упав на землю, стікаючи кров'ю. На крик сусідки вибігли й ми з дружиною, та наш син уже був мертвий.

Ті негідники нанесли Ігорю 18 смертельних ран...

Ось так зграя жорстоких покидьків оцінила життя невинної людини у вісімнадцять гривень, забравши їх з кишені жертви. Крім нещасних батьків, без турботливого чоловіка і люблячого татуса лишилися кохана дружина Оленка й шестирічна донечка Наталочка. Ігор був чесним, порядним, мав

щирю душу і ніжне серце. За що ж поплатився життям? За чії гріхи?..

Ось і вся притча про вісімнадцять гривень. Хай вона буде гірким уроком і застереженням: що ж станеться із суспільством, коли не спинити цей брудний потік бандитизму, досягання на життя чесних людей.

ПРИТЧА ПРО АБОРТИ

Що то за дідусь Петрусь, уже не можу пройти повз нього, само тягне на лавочку під старезну тополю чи вишню послухати його хвилюючі виховні притчі, сповнені трагізму сьогодення.

* * *

— Погляньте, — звернувся дідусь Петрусь після привітання. — Ондечки пішла зграйка дівчаток, мабуть, десятикласниці чи одинадцятикласниці, а двійко з них уже зробили аборти. Не знаю, як воно у мене трапилось, але ще з 1953 року я бачу кожну людину, особливо підлітка чи юнака, хто готується зробити суїцид (так зветься в науці самогубство), про який розповідь буде іншим разом. А зараз про аборти, які теж бачу, які не просто шкодять суспільству і нації. Господи! Знаю жінок, які зробили по 8 абортів і сексуально поводяться, як кішки в березні — квітні. А скільки їх після абортів стає неспроможними народити і просто бездітними! Колись красиві, бажані, а тепер — штучні квіти букетів чи вінків...

Дідусь Петрусь розповідає про успіхи в приборканні статевих гормонів, у виробленні передзаплідних препаратів та пристроїв, що запобігають вагітності, забезпечують безпечний секс, а значить, і відповідальності кожного перед долею безшлюбних діточок. Пройдіться дитбудинками, кімнатами матері і дитини, зазирніть на вокзали, базари — і ви побачите страшенну картину покинутих, випханих з хати на вулицю дітей, бомженят, юних злочинців, ніби в розруху, у війну...

А я вам розповім про абортне диво, що сталося із Зоєю Іванівною з житлового масиву Сонячний. Багато літ тому зробила молода чарівна жіночка аборт, який виявився і не медично показаним, і не ембріонального періоду, а коли вже дитинча стало зародком. У тому періоді, коли уже смокче свого пальчика, дивиться, прислуховується, стукає кулачком або ніжкою по

стіночці «матусяної хатинки», як в Україні називають місцеперебування дитинки в період вагітності її матусі.

— Знаєте, — продовжував дідусь Петрусь, — у молодості я проглядав американський науково-популярний кінофільм «Німий крик» — про шкідливість, загрозу для життя і виключну аморальність позбавляти життя того, хто Природою залучався до світобудови.

А тут Зоя Іванівна полегшено зітхнула, коли повернулася з лікарні додому. Та рано раділа.

Через той час, коли б убитій дитині виповнився рік, а то був хлопчик, він приснився нещасній, уважно дивився на жінку і сказав — так, так, сказав, хоча й дуже дитячою мовою: «Мамо, ти навіщо мене вбила? А я так би любив тебе, мамо!»

Ця людська крихітка снилась нещасній абортниці щороку в той день, коли убитому синочку наступав черговий можливий рік народження. Судження фактично знищеного абортмалюка зростали, ніби він справді жив поруч, спостерігав за мамою (слово «матуся» не наvertsається на язик, бо матуся не може вчинити так, як Зоя Іванівна) й увесь час докоряв їй:

— Ну що, стало тобі легше, що я не поруч з тобою, а лише уявляюся раз на рік уві сні? Невже вбити маленьку людину легко? — питав хлопчик у свої неіснуючі 5 років. Назвемо його Івасиком, бо людина не може без імені.

— Мамо, у тебе є інший синочок. Та невже я заважав би тобі та батьку, чи з'їдав би багато? — це питав Івасик у 8 годочків свого небуття...

Жіночка звелася, схудла, посивіла, зверталася до екстра-сенса, до ворожки, до священика, до лікаря-психіатра, а сновидіння з Івасиком регулярно з'являлися щороку. Пробувала всю ніч не спати, щоб уникнути зустрічі з фактично закатованим Івасиком. Але він з'являвся вдень, коли Зоя Іванівна заплющувала на хвилинку очі:

— Не кляни мене, мамо, мені виповнилося б 18 років, і я закінчив би I курс університету. Учився б добре, а далі написав би дипломну роботу, потім — дисертацію. Я став би світовим ученим, а ти мене вбила. Будь щаслива з іншими дітьми, але я тобі — найдорощий. Хоча більше з'являтися не буду...

Хлопчик зник, більше не приходять до хворої мами багато літ. У Зої Іванівни ще трое дітей, усі кандидати наук, розумники. Але серед них немає Івасика. Дивуються сусіди: такі прекрасні діти, а їх матуся — сива, аж білосніжна, не просто ходять по землі, а спотикається, падає. І ніхто не знає, що жінка страждає за свою дику давню позицію: «Я сказала, так і буде! Не матиму я дитя в 19 років, то так і станеться!»

І що з того вийшло? Які то муки протягом 18 років! А якби то в неї замість злості визріла доброта, було б зовсім інакше...

— От у моєї матусі особисто, — підводив підсумки дідусь Петрусь, — було 22 дитини і жодного аборту! Правда, двійко народилися мертвими, чотири померли до 12 літ, одна — в 17, то ж було на початку ХХ століття. На кількох дітей збереглися написи на меморіальних комплексах «Загинув смертю героя в боротьбі з фашистами», одному є навіть пам'ятник. Решта всі мали освіту. Інженери, учителі, автомеханіки, були й такі, що закінчували по три вузи...

— А ви хто будете, дідусь Петрусь? — перепитую у розповідача.

— Я? Звичайний український дідусь, яких колись у нашій зоряній Україні було, хоч греблю гати... Але я не закінчив про аборти. Сім тисяч років тому майже в кожному слов'янському чи староукраїнському племені був свій чарівник (чудесник), який міг розпізнати загрозу вагітної, давав якесь зілля, зривав плід і рятував жіночку. Зараз же існує добре розвинена ембріональна медицина, яка точно визначає, хто готується народитися — хлопчик чи дівчинка, чи все буде гаразд у генетично-хромосомній палітрі майбутньої дитини. Адже коли в клітинах не вистачає хоча б по одному гену, у дитини гарантована невиліковна хвороба Дауна, в іншому випадку — хвороба Паркінсона, яка в нас не лікується, а лише в Німеччині можуть надати допомогу. То чому не скористатися сучасним дивом і чітко переконатися, чи потрібен аборт, чи не шкідливий він, чи просто слід народжувати богатиря, красеня і розумника, а то й ученого зі світовим ім'ям?!

Кажуть люди, що без шкоди для здоров'я жінки можуть робити аборти в 65, 75 та 85 років, коли, власне кажучи, вагітність практично неможлива. І останнє. Не вбивайте дитя, бо

причин тому немає, адже може повторитися доля Зої Іванівни, і проклинатимете себе увесь залишок життя. Аборт можливий категорично лише з лікарського висновку, коли необхідно рятувати життя жінці.

«Я сказала, так і буде!» «Він залишив мене одну, і я не можу носити під серцем його дитя» «Це була випадкова зустріч. І я мушу мучитися?» Чи ще які, навіть дуже об'єктивні, суворі чи життєво загрозливі причини — все то ніщо порівняно з новим життям людини. Можливо, наука колись прийде до того, що бажаним зробити аборт лікарі навчатимуться абортувати саму думку про це, бо життя — то святість, то тріумф природи, то найсвятіше благословення.

Мені поталанило задушевно розмовляти з багатьма жінками, які пережили аборти. Вони були однотайні: то нічим невиліковний гріх! Навіть коли просто чергове сексуальне побачення з чоловіком, обов'язково виникає в уяві знищене дитячко, або ж доросла дитина, яка дивиться на тебе з докором... От вам і притча про аборти.

ПРИТЧА ПРО ЗНИКЛЕ ПЛЕМ'Я ОБРІВ

Аж ось до дідуся Петруся підійшла зграйка старших учнів школи № 74.

— Сідайте, юні друзі. Сьогодні я пригадав надзвичайно давню притчу, коли ще були стародавні праукраїнські племена, ще не існувало спільнослов'янського народу. Ой як давно це було! Усі повсідалися? То слухайте.

* * *

Я вам говоритиму словами надзвичайно давньої притчі-легенди, дуже цікавої, вельми повчальної, яка прямо й опосередковано славить людське добро. Тож слухайте!

Слов'янською мовою
Говорить легенда:
Жили обри по Дунаю,
Як і стверджують болгари,
Були родичами скіфам,
А інші доводять —
Ніби родичі хозарам;
І осіли на Дунаї:
І насильства слов'янам
Різні учинялись.

А якщо перенестись на 7 чи навіть 10 тисячоліть назад, то побачимо, що під товщею віків приховується мудрість народна. Виявляється, люди уже тоді були розумними, далекодозорими і нам розповідали, що буде з людьми, якщо вони втраять доброту. Он послухайте далі:

Ну а потім на ті землі
Угри білі навернули;
Уярмили край Слов'янський,
І волхвів повиганяли,

Про яких билиць багато
Було складено в народі
На землі слов'янській.

І відомі були Угри
При Іраклії-цареві,
Нападали на Хоздроя,
На персидського царя.
В той же стародавній час
Появилися і обри,
Що хоробро воювали
Із Іраклієм-царем
І звитягою своєю
Його мало не побили.
В той же час оці ось обри
На слов'ян ішли війною,
Перемучили дулібів,
Давні племена слов'ян,
І насильства учиняли
Над дулебськими жінками.

Яке дикунство, яке нахабство, яке то зло — знущатися,
насильства учиняти над дулебськими жінками!

Дулеби — протоукраїнські слов'янські племена, жінки
яких були лагідними, ніжними, працьовитими, а красунями
такими, що ні в казці мовити, ні пером описати... Ми щиро
вдячні тому, хто написав цю притчу, і не менше тому, хто
переклав з давньої першослов'янської та староукраїнської мови.
Читаєш, диву даєшся! Я раз перечитав ту притчу і враз за-
пам'ятав назавжди.

Якщо виїхати схоче
Обрин в поле чи у гості,
Не наказує запрягти
Ні коня, ані вола,
Він командує впрягати
Три, чотири, а то й п'ять
Жіночок, красунь дулебських,
І вони возили обрів.
Катували так дулебок.

До такого додуматись могли лише кати-завойовники античних часів, бо навіть фашисти таке допускали в концтаборах, таборах смерті.

Були ж обри гордовиті
І дородної статури,
Руйнували всі оселі,
Руйнували і міста,
Перемучили дулібів,
Плем'я істинних слов'ян,
А богів вони не знали
І загинули геть чисто,
Не залишилось в живих
Жодного обрина.

І є притча на Русі —
І говорять до сьогодні
Про мучителів поганих:
«Пропадайте, як ті обри,
Бо немає їх ні плем'я,
Ані спадку».¹

— От і скінчилася притча про обрив, що одним лиш словом — назвою племені — лишились в історії. Загинули всі. Хто сіє зло, хто себе ставить майже Богом, а інших — тільки прислугою, хто мріє, що буде лише так, як вони сказали, загинуть всі, як ті обри. Пропадуть, нічого не лишивши, навіть святих могил своїх предків. Зло породжує лише зло, а добро розквітає тисячолістим добром.

От і вся притча про обрив, або ж про добро і зло.

¹ Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упор. проф. О. О. Любар. — К. : Знання, 2003. — С. 32–33. — Зі старослов'янської переклав Дмитро Федоренко.

ПРИТЧА ПРО ЛЮДСЬКУ ПАМ'ЯТЬ

Чотирнадцятилітній Максим, знаючи, що в нього була старша сестра, яка померла, все допитувався у батьків, де її могила і чому вони ніколи не відвідують її. Вони розповіли, що Ганнуся померла в сімнадцять років, бо дуже хворіла, була прикута до ліжка. Але вона не здавалася страшній недузї, добре скінчила середню школу № 2 у Марганці і писала щирі оповідання і думи, схожі на народні, нині відомі «Про неньку, матусю рідненьку», «Про дивного козака Івана Сірка» і третя, назва якої не збереглася, лише шматочки. Ганнусю поховали на старому кладовищі, яке через кілька років за рішенням міськвиконкому закрили. На його місці вирости ряди приватних сараїв і гаражів, магазини і житлові будинки.

Таким чином, могила Ганнусі потрапила під гараж для «Волги», опинилася саме під оглядовою ямою. Коли хазяїн «Волги» натрапив на людські кістки, він зібрав їх у мішок, вивив у стіні погребальну нішу і там поховав рештки.

Тож останки Ганни Тимофіївни Бойко, народної оповідачки, покояться в гаражі для «Волги». Усі забули про неї. А кажуть, що пам'ять людська жива кілька поколінь...

До померлих чи загиблих приходять на цвинтар родичі, щоб пом'янути. Чи ж місце святій могилі в автогаражі? Хто ж її тут провідає? І взагалі, де вона, Ганнуся Бойко, знайшла останній притулок? Ніхто не знає...

Не треба більше робити таких злочинів проти людської пам'яті. Цього вимагає історія і про це благаю вас я...

ПРИТЧА ПРО ДОБРО І ДОБРОТУ

— Колись у молодості я працював учителем у школі. І так у мене склалося життя, що я не міг минути будь-чийх нещасних діточок. Так до мене в школу приїздили вчителі та й батьки з різних міст, щоб побачити, як же насправді відбувається навчально-виховна робота з покинутими невдахами, — розповідає чергову притчу дідусь Петрусь. — Крім усього, у моїй хаті з'явилося п'ятеро вихованців. Володимир потім став учителем, Євген — художником, поетом, дослідником історії, Анатолій — верстатником (рано помер від раку горла), В'ячеслав — конструктором, винахідником, співаком, Павло — кандидатом наук, доцентом, підприємцем.

Раніше ці мої вихованці мали значні недоліки, а тепер, бач, які люди! Я вже не кажу про рідних синів. Один — головний лікар, другий — комп'ютерник. У всіх є діти, які, будемо сподіватися, теж стануть знаменитими людьми, бо не обділені талантами...

І коли мене запитують, завдяки чому зросли мої діти такими, відповідаю: через доброту батьків, учителів, оточуючих, бо добро народжує доброту, людяність, вдячність, пошук, окриленість, адже від добра ніколи не з'явиться злість. До того ж, добро може бути наполегливим. А от від злості не буде нічого доброго в душі, лише підлість, заздрість й інша всіляка погань. Зла людина не нагодує голодного, не подасть води спраглому, не приголубить знедоленого, навіть пораненого не порятує...

У школі, у якій я вчителював, були різні вчителі, більшість, звичайно, добродушні і щиросердні. Та була серед нас ще одна вчителька — Зоя Алімівна. Якось на педраді вона сердито сказала:

— Петре Полікарповичу, скільки можна лізти зі своєю добротою, аж оскомить! Сьогоднішнім учням не вистачає ремініяки!

— Але ж чому тоді добрі вчителі сіють Добро, яке сходить у них добротою, добродійністю? А скільки слів у першій своїй половині має «добро»? Доброзичливість, добропорядність, добросердність, добридень, добривечір, добраніч... Цими словами користується не якийсь там окремих добряк, а весь народ, у якого добросердне коріння...

Якби ж то всі сяли лише добро, то люди були б доброзичливіші в ставленні одне до одного. І менше було б навкруги зла, чорних заздрощів й інших вад людських...

Цю просту притчу про Добро і Доброту варто не забувати ніколи нікому.

ПРИТЧА ПРО РЯТІВНИЙ ОКРАЄЦЬ ХЛІБА

Хліб завжди був у пошані в нашого народу. Звідси й приказки та прислів'я: «Хліб — усьому голова», «З хлібом голоду не буває» тощо. Це за кращих часів, а про голодні роки й говорити нічого.

Сусідка Михайлівна якось розповіла:

— Повертаюся з базару. Тільки вийшла з воріт, аж гульк — зграйка дітлахів, явно не «домашняки». Зупинилась, питаючи, чи всі ситі, чи не голодні? А вони, як горобенята, в різні боки розлетілися. Не всі, певно, перехожі до них по-доброму звертаються. Лише один хлопчик лишився, мабуть, зголоднів дуже, що й рухатися йому важко.

— Ти, хлопчику, дуже їсти хочеш раз не втік з іншими? — питаю. — А звать тебе як?

— Вова, — ледве почула його шепіт.

З-під довгих вій на мене дивилися великі карі оченята, які аж світилися від голоду і, здавалося, пропікали душу. Я повела хлопчика до себе додому. Насипала борщу, дала хліба, ще якихось харчів, що Бог послав того дня. Тяжко було дивитися, як їло оте хлопчення: хотів, щоб культурно, а виходило не зовсім так, бо голод, сильніший за все. За мить стіл спорожнів...

А от Параска Тавріонівна з Марганця пригадує, як у далекий 47-й рік на стук відчинила двері і ледь не впала: тримаючись за одвірки перед нею стояла дівчинка літ 12–15, вона була настільки виснаженою, що, здавалося, її принесли до дверей ангели.

Жінка впустила дівчинку, дала трохи поїсти і постелила перепочити бідолашній. Потім ще раз трохи нагодувала, потім ще. Параска Тавріонівна добре знала, що зголоднілу вкрай людину не треба одразу нагодувати, бо їй зле від того буде. Через пару днів швидка допомога відвезла воскреслу дівчинку до лікарні, а потім до дитбудинку...

Так була врятована Лідія Олександрівна, яка стала відомою в області дитячою лікаркою і великим другом своїй рятівниці. Вона провела Параску Тавріонівну в останню путь й ось уже десять років доглядає її могилку.

До речі, автор цих рядків сам двічі пух від голоду, знає ціну навіть маленькому шматочку хліба, тому має право застерігати: люди добрі, не проходьте повз голодну дитину, поділіться з нею звичайним крайцем хліба, який, напевно, врятує їй життя.

В ЖИТТІ ЛЮДЕЙ ДМИТРО ФЕДОРЕНКО ЗАЛИШИВ СЛІД

Спогади випускників Криворізького державного педагогічного університету 1999 року

Шум, розмови, суперечки і несподівана тиша. До аудиторії заходить він: статний, мужній, як завжди з добрими очима, Дмитро Тимофійович Федоренко. Таким запам'ятали його ми, вчителі початкових класів і народознавства. З нами він спілкувався найбільше, а точніше, нам пощастило слухати його і вчитися жити, жити гідно.

Кожна його лекція була намистинка, яку ми нанизали на разок життя. Здається, прості поради, а це путівка в майбутнє життя, не просто викладачам, а як майбутнім жінкам, чоловікам, матерям.

Кожен з нас у своєму серці відчуває велику повагу до коріння українського народу — козацького роду, а він був справжнім нащадком козацького славного роду, і всі його лекції були пронизані українським духом та любов'ю до рідного краю.

Робота викладача університету була для нього «педагогічною майстернею», яку він ніколи не покидав без нових думок, без ідей на майбутнє. Для студентів він був не просто викладачем, а наставником, тому йшли до нього в радості та смутку.

За своє життя Дмитро Тимофійович видав багато етнографічних та історичних есе, у яких описував, який гуманний зміст і громадське значення має звичайний дитячий гумор. Своїми виданнями учив бути гордими за нашу Батьківщину, приносити користь людям, усьому суспільству, бути причетними до життя всієї країни. Він уособлював найкращі риси — простоту і скромність, людяність і твердість духу, щирі приязнь до друзів.

Ми продовжуємо сіяти зернятка мудрості у дитячих серцях.

*Осінь Наталія Анатоліївна,
учитель початкових класів, м. Кривий Ріг, 2013 рік.*

*Спогади колег — викладачів
Криворізького державного педагогічного інституту*

Дмитрий Тимофеевич был исключительно одаренной личностью. Он поражал нас своей эрудицией, осведомленностью во всех сферах жизни, науки, религии. Прекрасно знал украинскую, русскую, болгарскую, еврейскую литературу, фольклор этих народов.

Д. Т. Федоренко имел огромный творческий потенциал. Написал много серьезных научных книг по истории педагогики, дидактике, теории воспитания, устному народному творчеству. Он не переставал работать, даже будучи в больнице. Необыкновенная работоспособность!

Вместе с А. А. Любаром проводил исследования о возникновении и жизни запорожского казачества, его роли в истории Украины, мировой истории, развитии украинской культуры и дипломатии.

У Дмитрия Тимофеевича была шикарная домашняя библиотека, которой мог пользоваться любой желающий, в том числе его коллеги и студенты, которым он был настоящим другом и наставником. К нему запросто можно было прийти домой, попить кофейку и получить совет и поддержку.

Дмитрий Тимофеевич был простым и внимательным в общении с людьми. Он никогда не кичился своими знаниями и щедро делился ими.

И мы, его друзья и коллеги, благодарны ему за это.

Спасибо судьбе, что дала нам возможность жить и работать с этим человеком!

*В. Ф. Олейник,
кандидат психологических наук, доцент,
2013 год.*

Дмитро Тимофійович був лауреатом премій «Малиновий дзвін душі» за книги «Мудрість козацької доби» (1999) та «За-лиш мені в спадщину думку найвищу» (2000). Наукові праці Д. Т. Федоренка відомі за межами українського освітянського простору, вони зберігаються у бібліотеках США, штат Північна Каліфорнія.

Великою популярністю в жителів м. Кривого Рогу користувалися радіопередачі «І розкажи сину своєму», які вів Дмитро Тимофійович. Він записав близько 450 радіопередач, які дійшли до серця і душі багатьох батьків нашого міста. Слухаючи тихий, але впевнений у своїх судженнях голос Дмитра Тимофійовича, кожен починав думати разом з ним, перейматися тією проблемою, яку він розкривав, ніби розмовляючи саме з тобою.

На все життя мені запам'яталася наша перша зустріч. Це було 1985 року. Мене перевели з кафедри математики на кафедру початкових класів (нині це кафедра теорії і практики початкової освіти) Криворізького педагогічного інституту. Я зайшла вперше на кафедру, там у кутку сидів поважний сивий чоловік. Він чемно відповів на моє привітання і на обличчі з'явилася добра посмішка: «А Ви хто?» — запитав він. Я повідомила, що я викладач математики, переведена на факультет учителів початкових класів і мене звати Валентина Петрівна. «А я — Дмитро Тимофійович Федоренко. Може, чули таке прізвище? Тож будьмо знайомі». Він підвівся з-за столу, запропонував мені стілець і почав розмову. Я й незчулася, як розповіла майже все про себе людині, яку побачила і почула вперше. Його очі випромінювали світло добра і людяності, воно огортало мене, і мені стало так тепло і затишно. І так тривало доти, доки я працювала на тій кафедрі. Кожного разу після зустрічі з Дмитром Тимофійовичем на серці ставало тепліше, а подароване ним ім'я «Валюшка Петрівна» довгі роки зігрівало і зігріває мене й сьогодні.

Д. Т. Федоренко любив ділитися результатами своїх досліджень, його друковані рукописи зберігаються майже в кожного, з ким він працював. І для кожного він знаходив слова, які дарував саме тобі, ніби передбачаючи твоє майбутнє. Мені він написав так: «Сонцю, що сходить на небосхилі, шановній колесі Валюшці Петрівні...» І в цих словах так багато було закладено прогнозу на моє майбутнє як науковця, як викладача вищої педагогічної школи.

Я дякую долі, що в моєму житті, у моїй педагогічній діяльності була така Велика Людина, Людина Душі і Добра — Дмитро Тимофійович Федоренко.

*Щиро В. П. Кисільова-Біла,
кандидат педагогічних наук, доцент, 2013 рік.*

З домашнього архіву Д. Т. Федоренка

Дмитро Тимофійович Федоренко — справді героїчна людина, Учитель милістю Божою.

*З повагою — Костенко Н. В.,
доктор філологічних наук, професор,
м. Київ, 2007 рік.*

Щиро дякую! Особливо за матеріали про Д. Т. Федоренка. Відрадно, що шанують його пам'ять. Одразу видно, що ЛЮДИНА залишила по собі чимало добрих справ, залишила по собі справжній СЛІД.

*Новиков А. О.,
доктор філологічних наук, професор,
м. Харків, 2013 рік.*

Любая педагогическая работа, считаю я, требует колоссальной самоотдачи. Это всегда лишь ОТДАВАТЬ... Работа в школе — это самосожжение, работа с «трудными» — это всякий раз поднимать глыбу. Я искренне восхищаюсь людьми, связавшими свою жизнь с такой Великой Профессией. А когда ещё опубликованы такие результаты, как у Дмитрия Тимофеевича Федоренко, то я просто снимаю шляпу.

*Лазарева Ольга Юрьевна,
аспирантка Белорусского государственного педагогического
университета им. М. Танка, г. Минск, 2007 год.*

Спасибо Вам также за материалы о Вашем дедушке, замечательном человеке Дмитрие Тимофеевиче Федоренко. Именно благодаря таким людям повышается духовная культура.

*Ревуцкий Олег Игоревич,
кандидат филологических наук, доцент,
Мозырский государственный педагогический университет
им. И. П. Шамякина, г. Мозырь, Республика Беларусь,
2013 год.*

Прачытала ваш артыкул — цікавы і няпросты лёс вашага бацькі, але ж ён шмат чаго паспеў зрабіць.

Ваш дзядуля, бачу, адносіцца да вельмі знакамітых людзей Украіны. У вас ёсць на каго раўняцца, браць з каго прыклад і ісці да заваявання новых вышынь у навуцы.

*Калядка Святлана Уладзіміраўна,
к.ф.н., старшы навуковы супрацоўнік
аддзела тэорыі і гісторыі літаратуры
Цэнтра даследаванняў беларускай культуры,
мовы і літаратуры, Мінск, 2013.*

Мнение о притчах Дмитрия Тимофеевича могут сказать так: каждая из этих историй заставляет задуматься, взывает к порядочности и пробуждает совесть. Открывает глаза на то, что происходит вокруг. Они как бы говорят: «Остановись на минуту и оглянись!..» Це жыва, зворушлива думка, де не можна бути байдужым!

*Пламадыяло Елена Олеговна,
учитель, г. Одесса, 2007 год.*

Дякую за виховні притчкі Д. Федоренка. У школе я часта застасовувала виховні момэнты цих притч. За фахам я — вчитель історыі та географіі. І хоча зараз я не працую у школе, аднак мені дуже гостро боляць праблемы виховання сучаснай моладі. На мою думку, повчальні розповіді з теперішняго жытця — адзін шлях украінців повернуцца да свайго духоўнасці.

*Шаповал Т. В.,
м. Кривий Ріг, 2008 рік.*

Яке шастыя, што мені потрапіла до рук притча «Про те, як сынок дав матусі уроку» Дмитра Федоренка! Я трыццаць років прысвяціла педагогічнай дзейнасці, і таму притча про виховання прыпала мені до душы.

*Смирнова Катерина Олексіівна,
колишня вихователька дитячага садочка, пенсіонерка,
м. Кривий Ріг, 2007 рік.*

Мене звать Надія. Рік тому сталася найважливіша подія у моєму житті — у мене народився синочок Владик. І ми помітили, що притчі Д. Т. Федоренка з'являються на сторінках газети «Зоря» теж упродовж року! Практично з народження наш розумний Владик слухає перед сном притчі діда Дмитра (так ми називаємо шанованого нами Д. Т. Федоренка), які ми з чоловіком Юрчиком читаємо йому щодня. І ми помітили, що наш годовалий синочок добре сприймає та розуміє притчі, і саме тому розвивається швидше за інших малюків. Побільше б друкували таких творів, потрібних людям!

*Сім'я Дерипаско,
м. Кривий Ріг, 2008 рік.*

ЗМІСТ

Вчитель Людяності	5
Притча про віру в дитину	11
Притча про ньеньку і в старості рідненьку	13
Притча про синівську любов до батька	15
Щоб не знімали фронтовики медалей, або Притча про ветеранів і виховання	17
Притча про вирізаний кабель	18
Притча про баварське пиво, і ще дещо	19
Притча про інкубаторських сиріток	20
Притча про блудного батька	22
Притча про синівські жнива батьківського виховання	25
Притча про запотиличники	26
Притча про сина банди	27
Притча про підкидька	29
Притча про ньеньку рідненьку	30
Притча про різних дітей однієї матері	33
Притча про інсульти	34
Притча про те, як синок дав матері урок	35
Притча про даму з собачкою	36
Притча про підлітка, який не зміг жити в неправді	37
Притча про підлітковий суїцид	40
Притча про педагогіку радості	42
Притча про потребу допомогти матері	43
Притча про любов і кохання	45
Притча про оголені пупи	46
Притча про дівчаток — мікроскопічних матері	47
Справжня краса — у вірності	50
Притча про Ліду в обіймах СНІДу	52
Притча про паління малоліток	53
Притча про крупнокаліберні крашанки з подвійним жовтком	54
Притча про вісімнадцять гривень	55
Притча про аборти	57
Притча про зникле плем'я обрив	61
Притча про людську пам'ять	64
Притча про Добро і Доброту	65
Притча про рятівний окраєць хліба	67
В житті людей Дмитро Федоренко залишив слід	69

Літературно-художнє видання

Федоренко Дмитро Тимофійович

Виховні притчі діда Дмитра

Упорядник, автор передмови Ольга Федоренко
Редактор Роман Козлов
Коректор Ольга Литвин

Формат 60×84/16. Ум. др. арк. 4,32. Обл.-вид. арк. 2,60.

Тираж 100 пр.

Видавець Р. А. Козлов

вул. Рокоссовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027

(0564) 92-20-77 097-192-20-77

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4514 від 01.04.2013 р.

Друкарня С. Г. Щербенка

вул. Рокоссовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027

(0564) 92-20-77 097-192-20-77

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4561 від 13.06.2013 р.